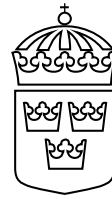

Regeringens skrivelse

2025/26:245

Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck

Skr.
2025/26:245

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 9 april 2026

Ulf Kristersson

Nina Larsson
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I denna skrivelse presenterar regeringen en ny nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande för perioden 2026–2035. Syftet med strategin är att bidra till ett effektivt, hållbart och samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen redogör också i skrivelsen för den närmare innebörden av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra samt det sjunde jämställdhetspolitiska delmålet om att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra.

Skrivelsen innehåller även en översiktlig sammanfattning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor för perioden 2017–2025.

Innehållsförteckning

1	Ärendet och dess beredning	3
2	Översiktlig sammanfattning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2025	4
2.1	Övergripande utveckling	5
2.2	Omfattningen av våld mot kvinnor	5
2.3	Våldsförebyggande arbete	6
2.4	Upptäckt, skydd och stöd	9
2.5	Brottsbekämpning	11
2.6	Kunskap och metodutveckling	14
3	De jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande	15
3.1	Ett delmål mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel	16
3.2	Ett delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck	19
4	En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck	21
4.1	En samlad nationell strategi för att uppnå två jämställdhetspolitiska delmål mot våld, förtryck och utnyttjande	22
4.2	En nollvision för det dödliga våldet mot kvinnor	25
4.3	Strategins utgångspunkter	25
4.4	Fem strategiska områden	30
4.5	En nationell samverkansstruktur för att stödja genomförandet av den nationella strategin	47
4.6	Förstärkt uppföljning	52
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28)	56
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	69
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 april 2026	71

Regeringen beslutade den 3 augusti 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och bedöma om det bör införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Utredaren skulle, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag på hur ett sådant delmål kan formuleras samt analysera och lämna förslag på en ny och mer inkluderande målformulering för det nuvarande delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Utredaren fick även i uppdrag att ta fram förslag till en eller två långsiktiga strategier på området för att utveckla och stärka arbetet med att förebygga och motverka fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld samt hot om våld. Syftet med uppdraget var bl.a. att föreslå hur området hedersrelaterat våld och förtryck kan ges ökat fokus i jämställdhetspolitiken och i samhället samt att säkerställa en långsiktig, samordnad och tydlig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld som utgår från kunskap och evidens.

Utredningen överlämnade i mars 2024 delbetänkandet Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld (SOU 2024:21). Slutbetänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande - En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28) överlämnades i mars 2025. Betänkandena har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Arbetsmarknadsdepartementet (A2024/00369, A2025/00432).

Genom budgetpropositionen för 2026 gav regeringen det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra en ny lydelse och införde samtidigt ett nytt, sjunde jämställdhetspolitiskt delmål om att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra (prop. 2025/26:1, utg.omr. 13, s. 77–78). Som aviserades i budgetpropositionen redogör regeringen i denna skrivelse mer utförligt för de nya och reviderade delmålen samt presenterar en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2026–2035.

Regeringen har åtagit sig att vartannat år lämna en skrivelse till riksdagen med redovisning av arbetet i enlighet med det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (prop. 2021/22:1, utg.omr. 13, s. 85). Skrivelsen inleds därför med en översiktlig sammanfattning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor för perioden 2017–2025. Redogörelsen baseras huvudsakligen på Jämställdhetsmyndighetens rapport Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, strategiperioden 2017–2025 (2025:21), som överlämnades den 11 december 2025 (A2025/01218).

Riksdagen har tillkännaggett för regeringen det som utskottet anför om att en nollvision för våld i nära relationer ska införas (bet. 2022/23:AU7 punkt 3, rskr. 2022/23:166). Tillkännagivandet, som behandlas i avsnitt 4, är slutbehandlat.

2 Översiktlig sammanfattning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2025

Jämställdhetsmyndigheten har i uppgift att vartannat år redovisa en fördjupad uppföljning av delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (8 § förordningen [2017:937] med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten). Mot bakgrund av åtagande att vartannat år lämna en skrivelse till riksdagen med redovisning av arbetet i enlighet med det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet (prop. 2021/22:1, utg.omr. 13, s. 85) har regeringen hittills lämnat två skrivelser till riksdagen med utgångspunkt i Jämställdhetsmyndighetens redovisningar. Den första redovisningen lämnades i juni 2022 (skr. 2021/22:267) och den andra i december 2024 (skr. 2024/25:69).

I skrivelsen 2024 konstaterade regeringen att det har gjorts framsteg i arbetet mot mäns våld mot kvinnor, men att betydande utmaningar kvarstod. Positiva tendenser noterades gällande återfallsförebyggande insatser och en minskning av kvinnors och flickors utsatthet för sexuellt våld. Regeringen bedömde samtidigt att även om framsteg hade gjorts i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck fanns ett fortsatt behov av att förstärka arbetet. Vidare angavs att arbetet behövde utvecklas inom flera områden, i synnerhet vad gäller indikatorerna för att bättre kunna följa upp hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel samt kunskap och metodutveckling.

Detta kapitel utgör regeringens tredje redovisning till riksdagen. Redovisningen utgår huvudsakligen från Jämställdhetsmyndighetens rapport Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, strategiperioden 2017–2025 (2025:21). Rapporten är den sista fördjupade uppföljningen inom ramen för den nuvarande tioåriga nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10). Den omfattar därför åren 2017–2025 och fokuserar på strategins fyra målsättningar: 1) ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld, 2) förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn, 3) effektivare brottbekämpning och 4) förbättrad kunskap och metodutveckling. För en mer detaljerad redogörelse av underlag och överväganden hänvisas till Jämställdhetsmyndighetens rapport Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, strategiperioden 2017–2025 (2025:21).

2.1 Övergripande utveckling

Under perioden 2017–2024 har i genomsnitt 13 kvinnor per år dödats av en man som de har, eller tidigare har haft, en parrelation med. Detta innebär en minskning jämfört med situationen i början av 2000-talet då genomsnittet var 20 kvinnor per år. Trots denna minskning, och trots omfattande insatser, utgör mäns våld mot kvinnor fortsatt ett allvarligt samhällsproblem. Tillgången till skydd, stöd och vård av god kvalitet för våldsutsatta kvinnor och barn är ojäm och otillräcklig över landet, och uppklaringsgraden för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är fortsatt låg.

Jämställdhetsmyndighetens övergripande bedömning är att den nationella strategin som omfattar perioden 2017–2026 har bidragit till en ökad prioritering av frågorna och ett mer aktivt arbete hos ansvariga myndigheter. Strategin har bidragit till ett stärkt förebyggande arbete, ett utvecklat arbete för att upptäcka våld inom fler samhällssektorer och en ökad kunskapsproduktion, samt att grundläggande kunskaper om våld i högre grad har integrerats i flera professionsutbildningar på högskolenivå.

Den nationella strategin 2017–2026 syftade till att flytta fokus från att hantera våldets konsekvenser till att förebygga våld och adressera dess orsaker. Under strategiperioden har nationella, regionala och lokala myndigheter bedrivit ett mer aktivt och strukturerat arbete med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och en viss förflyttning i proaktiv riktning kan konstateras. Jämställdhetsmyndighetens sammantagna bedömning är dock att ett tydligt proaktivt skifte, i enlighet med strategins ursprungliga intentioner, ännu inte har uppnåtts. Bland annat bedöms åtgärderna inte i tillräcklig utsträckning ha adresserat de underliggande könsnormer som normaliserar och reproducerar våld.

Under strategiperioden har kunskapen ökat om exempelvis förekomsten av våld inom prostitution och pornografi, digitala dimensioner av våld, ekonomiskt våld, våld mot samiska kvinnor, våld mot kvinnor med funktionsnedsättning och våld mot hbtqi-personer. Hedersrelaterat våld och förtryck har också uppmärksammats i allt högre grad under de senaste åren, och en rad lagstiftningsåtgärder, både straffrättsliga och civilrättsliga, har vidtagits i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

2.2 Omfattningen av våld mot kvinnor

Kvinnor utsätts i betydligt högre grad än män för sexualbrott och för fysiskt våld eller hot i nära relationer. Utsatthet för våld är särskilt vanligt i unga kvinnors relationer. Flickor och unga kvinnor (16–29 år) löper mer än tre gånger så stor risk att utsättas för partnervåld jämfört med kvinnor som är 45 år eller äldre (Brå 2025:1).

Andelen unga kvinnor som uppger att de har utsatts för sexualbrott ökade successivt fram till 2017, då 35,8 procent av kvinnor i åldern 20–24

år uppgav att de hade utsatts för sexualbrott. År 2024 hade andelen minskat till 24,6 procent. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) kan sannolikt en stor del av ökningen i självrapporterad utsatthet under 2010-talets mitt förklaras av en ökad rapporteringsbenägenhet (Brå 2026:4). Även andelen elever i årskurs 9 som uppger att de har utsatts för sexualbrott har minskat under strategiperioden, från 28 procent bland flickor 2017 till 18 procent 2023 (Brå 2024:10).

Folkhälsomyndigheten inkluderade 2023 för första gången frågor om hedersrelaterat våld och förtryck i befolkningsundersökningen om ungas sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (UngKAB23). Resultaten visar att omkring en tiondel av unga rapporterar att de har utsatts för olika former av hedersrelaterat våld eller förtryck. Unga kvinnor rapporterar utsatthet i något högre grad än unga män, men könsskillnaderna är över lag små. I Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning Våld mot barn 2022 uppgav nästan var femte elev att de kände förväntningar från familjen eller släkten att vänta med sex tills de gift sig. Det var betydligt vanligare bland elever med utrikesfödda föräldrar. Nästan hälften av flickorna med utrikesfödda föräldrar uppgav en förväntan att vänta med sex tills efter de gift sig jämfört med 5 procent av flickor med svenskfödda föräldrar. Av pojkar med utrikesfödda föräldrar kände nästan 40 procent en sådan förväntan jämfört med 9 procent av pojkar med svenskfödda föräldrar. Kartläggningen identifierar oskuldskrav och begränsningar i val av framtida partner som en riskfaktor för att utsättas för våld från föräldrar och andra vuxna.

Det är huvudsakligen flickor och kvinnor som har identifierats som utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I de yngre åldersgrupperna är dock könsskillnaderna mindre. Folkhälsomyndighetens befolkningsundersökning om ungas hälsa, relationer och sexliv (UngKAB23) visar att 3 procent av unga någon gång har fått ersättning för sex, med en något högre andel flickor (4 procent) än pojkar (2 procent). Bland unga med andra könsidentiteter är andelen utsatta 11 procent. Majoriteten av dem som har betalat för sexuella handlingar är män (Folkhälsomyndigheten, 2019, Sexualitet och hälsa i Sverige 2017). En kartläggning som Jämställdhetsmyndigheten lät genomföra 2025 visar att den sexuella exploateringen, i takt med samhällets digitalisering, i allt högre grad har flyttats från gatan till nätet, där exploateringen sker digitalt genom bilder, filmer, pornografi och livesända övergrepp.

Fler faktorer än kön påverkar risken för våldsutsatthet. Hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk eller beroende löper en ökad risk för våldsutsatthet. Enligt Sametingets kartläggning från 2024 uppger samiska kvinnor en högre våldsutsatthet än kvinnor generellt (Brandén et al 2024).

2.3 Våldsförebyggande arbete

Det våldsförebyggande arbetet har utvecklats under strategiperioden, men enligt Jämställdhetsmyndigheten har strategins utgångspunkter fått varierande genomslag bland regeringens åtgärder. Utgångspunkterna om

barnets bästa och hedersnormer bland närstående har fått störst genomslag. Utgångspunkten att våld ska förebyggas med fokus på skadliga normer för maskulinitet, har däremot fått ett relativt begränsat genomslag.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor visar i attityd- och värderingsstudier från 2024 att andelen unga som anser att jämställdhet är en av de viktigaste samhällsfrågorna har minskat sedan 2018. Ju yngre åldersgrupp som undersöks, desto mer negativ är inställningen till de aspekter av jämställdhet som studien tar upp (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2025, Så tycker unga 2025 – demokrati och viktiga samhällsfrågor). Enligt Brås skolundersökning om brott 2023 har pojkar en högre acceptans för användning av våld än flickor (Brå 2024:10).

Det universellt våldsförebyggande arbetet, som syftar till att förebygga våld innan det uppstår, har utvecklats under perioden. Evidensen för dess effekter är dock fortsatt begränsad. Bland de arbetssätt och metoder som flest kommuner arbetar med har endast ett fåtal en så kallad genusförändrande ansats. Metoden Mentorerna i våldsprevention (MVP) utmärker sig enligt Jämställdhetsmyndigheten genom att den har en genusförändrande ansats och är internationellt effektutvärderad, och används av omkring var femte kommun (Franzén & Gottzén 2020). Flera andra metoder har fått nationell spridning, såsom föräldrastödsprogrammet Alla barn i centrum (ABC), verktygen Stopp! Min kropp! och Machofabriken samt informationskampanjen Kärleken är fri. Utvärderingar har dock ännu inte kunnat fastställa deras våldsförebyggande effekt. Sedan 2022 har Jämställdhetsmyndigheten ett långsiktigt regeringsuppdrag att anpassa det amerikanska evidensbaserade programmet Dating Matters, på svenska Relationskompassen (Reko), till svenska förhållanden. Metoden har visat positiva effekter i USA när det gäller att förebygga våldsutsatthet och våldsutövning bland barn och unga. Reko prövas nu i ett antal svenska kommuner. Programmet, som vänder sig till både elever och föräldrar, kommer att spridas i större skala om utvärderingen visar på minskad våldsutsatthet och våldsutövning.

Fortsatt osäkerhet hos unga vuxna kring sexuellt samtycke

Regeringen har vidtagit flera åtgärder inom området sexualitet, samtycke och relationer, bland annat genom förstärkta skrivningar i läroplanerna. Det finns dock studier som tyder på att undervisningen alltför domineras av juridiska och riskorienterade perspektiv, och att unga vuxnas erfarenheter fortsatt präglas av motstridiga könsnormer och ideal, trots en ökad förståelse för sexuellt samtycke (Gunnarsson, Ceder & Bengtsson 2024). En granskning som Statens skolinspektion gjort av grundskolor och gymnasieskolor visar att kvaliteten i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer behöver höjas på en majoritet av skolorna. Granskningsrapporten visar också att frågor som rör könsnormer, jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck upplevs som särskilt svåra att samtala om (Skolinspektionen 2025, Undervisning om sexualitet, samtycke och relationer).

Det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har stärkts

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har pågått under många år men bedrivits med särskild intensitet under de senaste åren. I regeringens åtgärdsprogram 2024–2026 har en majoritet av uppdragen inom arbetet för ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld ett tydligt fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Flera åtgärder syftar till att stärka skolväsendets kapacitet att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Skolinspektionens granskningar visar dock att undervisning om hedersrelaterat våld och förtryck ofta behandlas som ett enskilt tema som inte återkommer eller fördjupas i tillräcklig utsträckning på de granskade skolorna (Skolinspektionen 2025, Undervisning om sexualitet, samtycke och relationer).

Det återfallsförebyggande arbetet har utökats

Arbetet med att förebygga mäns upprepade våld mot kvinnor i nära relationer har utvecklats under strategiperioden. Enligt statistik från Socialstyrelsens Öppna jämförelser har andelen kommuner som har verksamhet för våldsutövare ökat sedan socialnämnden 2021 fick ett lagstadgat ansvar att ge stöd för att förändra beteendet hos denna grupp. Nationell samordning och kunskapsutveckling har etablerats genom att Socialstyrelsen har tilldelats ett permanent uppdrag på området, och länsstyrelserna stödjer kommunerna i deras arbete. Flera av dem som söker stöd via nationella telefonlinjer för att förändra sitt beteende kan motiveras till vidare stödkontakter, men antalet samtal är fortsatt relativt lågt i förhållande till antalet personer som utövar våld.

Socialstyrelsen har även uppdrag från regeringen att stödja genomförandet av strategin och ska bland annat utveckla nationell samordning av kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete för våldsutövare.

I en rapport från 2020 bedömer Socialstyrelsen att det finns ett antal behandlingsmetoder med evidens men att det saknas tillräckligt vetenskapligt stöd för att någon enskild behandlingsmetod för att förebygga återfall i våld ska kunna rekommenderas framför någon annan. Arbetet pågår därför med att utveckla olika arbetssätt och behandlingsmetoder inom det sociala området. Kriminalvården har 2023–2028 i uppdrag att sprida behandlingsprogrammet Predov för användning i frivilliga verksamheter. Socialstyrelsen har i uppdrag att utvärdera det arbetet. Det återfallsförebyggande arbetet riktat till unga män behöver utvecklas, och det saknas tillräcklig kunskap för att bedöma i vilken utsträckning unga våldsutövare söker och får tillgång till behandlingsstöd.

Stärkta förutsättningar för att upptäcka våldsutsatta

Flera samhällssektorer har under strategiperioden utvecklat sitt arbete med att upptäcka våldsutsatthet. Flera arbetsgivare har utvecklat arbetet med att inkludera frågor om våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Enligt Jämställdhetsmyndighetens kommunenkät bedrev omkring hälften av kommunerna 2025 ett arbete för att uppmärksamma medarbetares egna erfarenheter av våldsutsatthet. Även flera statliga myndigheter med invånarnära verksamhet har utvecklat arbetet med att fråga om våld.

Inom socialtjänsten har användandet av standardiserade bedömningsmetoder för att upptäcka och utreda våld i nära relationer ökat markant, från 12 procent 2010 till 89 procent 2022 (Socialstyrelsen 2022, Evidensbaserad praktik i socialtjänsten). Trots denna utveckling visar Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningar återkommande att de flesta brottsoffer har haft många kontakter med olika samhällsaktörer före brottet, utan att deras utsatthet har uppmärksammats. En möjlig förklaring kan vara att ansvariga myndigheter inte fullt ut inser allvaret i brottsoffrens situation.

Telefonlinjer för stöd till våldsutsatta når fler än tidigare. Den nationella stödtelefonen för våldsutsatta kvinnor, Kvinnofridslinjen, har ökat antalet besvarade samtal från 30 029 år 2017 till 48 369 år 2024. Under strategiperioden har dessutom tre nya stödlinjer öppnats: en för våldsutsatta män, en för icke-binära och personer med transerfarenhet samt en för personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har i sin tillsyn och i årsrapporter under strategiperioden visat på återkommande och allvarliga brister i socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn. Brister som identifierades redan 2017 och som fortfarande kvarstår rör bland annat otillräcklig dokumentation, bristfälliga riskbedömningar och otillräckliga förhandsbedömningar av barn som bevitnat våld. IVO:s slutredovisning från 2024 visar att 69 procent av socialnämnderna inte uppfyller kraven i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.

Sveriges Kommuner och Regioners kartläggning 2021 av hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn visar att arbetet varierar stort mellan regionerna. Sex huvudutmaningar identifieras: dolda behov, tids- och prioriteringssvårigheter, otydlig ansvarsfördelning, begränsad tillgång till anpassad behandling, brister i säker dokumentation och svårigheter att skapa systematik i hela regionen. I flera regioner saknas sammanhållna vårdkedjor, vilket innebär att patienter ofta inte vet vilken vård som finns att få och att det saknas tydliga remissvägar.

Samordning och förstärkt arbete mot våld i nära relationer

Viktiga steg har tagits för att stärka samordningen mellan ansvariga myndigheter, men det finns fortfarande brister när det gäller stödet till kvinnor och barn som utsatts för våld i nära relation. Omkring 70 procent av kommunerna uppger att de har stödverksamheter för kvinnor över 18 år som har utsatts för våld i nära relation, medan något färre kommuner har motsvarande verksamheter för flickor och pojkar under 18 år. Endast knappt 30 procent av kommunerna erbjuder stödverksamhet för vuxna som är utsatta för prostitution och människohandel, och knappt 20 procent erbjuder stöd för utsatta under 18 år (Jämställdhetsmyndigheten 2025, Kommunenkät om mäns våld mot kvinnor 2025). Viss forskning om våld i ungas relationer indikerar dessutom att unga har ett lågt förtroende för det stöd och den hjälp som erbjuds via offentliga verksamheter (Korkmaz & Överlien 2023).

Viktiga steg har också tagits för att stärka samordningen genom de regionala resurscentrumen mot hedersrelaterat våld och förtryck samt genom regionkoordinatorernas arbete mot prostitution och människohandel. För våldsutsatta barn finns dessutom samordning i organiserad form genom så kallade barnahus. En motsvarande utveckling av samverkansstrukturer saknas dock för kvinnor som utsatts för våld i nära relation.

Lagändringar har genomförts för att ge barn ett starkare skydd mot våld i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Den 1 januari 2025 gjordes ändringar i föräldrabalken för att bland annat säkerställa att barnets rätt att skyddas mot våld går före föräldrarnas rätt till umgänge med barnet. Det är ännu för tidigt att bedöma utfallet av lagändringarna, men tillsammans med pågående uppdrag till bland andra Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och Socialstyrelsen har frågan om våld fått ökad uppmärksamhet i kontexten vårdnad, boende och umgänge.

Skyddat boende

Antalet skyddade boenden har minskat från 282 till 257 mellan 2019 och 2024, samtidigt som antalet platser har ökat. Länsstyrelserna ser en minskad och ojämn tillgång till skyddade boenden och en minskning av placerade medföljande barn. Statskontoret har i uppdrag att bl.a. analysera varför antalet barn i skyddat boende varierar över tid (S2025/00585). Socialstyrelsen har i uppdrag att se över om tillgången möter behoven av skyddat boende och hur det ser ut i olika geografiska områden (S2025/02147).

Den 1 april 2024 trädde ett nytt regelverk om skyddat boende i kraft (prop. 2023/24:31). Genom ändringarna regleras skyddat boende som en boendeinsats enligt socialtjänstlagen (2025:400) till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Syftet med reformen är att förbättra skyddet för, och stödet till, de som är i behov av skyddat boende och att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett sådant boende. Den nya lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende möjliggör bl.a. för socialnämnden att besluta om hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning. Skyddet mot umgänge med en våldsam vårdnadshavare har därmed

stärkts. Reformen innebär även att det har införts krav på tillstånd från IVO Skr. 2025/26:245 för att yrkesmässigt få bedriva skyddat boende.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har fått ökat fokus under strategiperioden, men utvecklingen har varit ojämn över landet. Ungefär 45 procent av kommunerna uppger att de har verksamheter för kvinnor och män över 18 år som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Flera länsstyrelser framhåller att dels brist på långsiktig finansiering för de regionala resurscentrumen, dels brist på metoder och verktyg utgör hinder för en fortsatt utveckling. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 gjort permanenta satsningar för att säkerställa den långsiktiga finansieringen av regionala resurscentrum och gett flera myndigheter i uppdrag att utveckla metoder och arbetssätt inom området hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetet mot ekonomiskt våld

Riksrevisionen har konstaterat att det har funnits brister i statens arbete med att motverka ekonomiskt våld i nära relationer. Regeringen har vidtagit åtgärder i linje med Riksrevisionens rekommendationer och har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer (RiR 2025:6) (skr. 2025/26:23) konstaterat att arbetet behöver fortsätta att utvecklas. Flera myndigheter har fått i uppdrag att säkerställa att det finns välfungerande och kunskapsbaserade rutiner och arbetssätt för hur myndigheterna kan hjälpa den som har utsatts för ekonomiskt våld samt att anställda har adekvat kunskap om hur ekonomiskt våld kan vara en del av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Myndigheterna ska även kartlägga hur våldsutövare kan utnyttja myndighetens rutiner och system för att utöva ekonomiskt våld och motverka att dessa utnyttjas av våldsutövare. Regeringen har också föreslagit att det ska införas en särskild straffbestämmelse om psykiskt våld, som bedöms innebära ett starkt skydd mot ekonomiskt våld (prop. 2025/26:138).

2.5 Brottsbekämpning

Rättsvårdande myndigheter har under strategiperioden utvecklat nya arbetssätt för att öka upptäckten och uppkläringen av brott inom området mäns våld mot kvinnor. Inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten finns nationella kompetensnätverk mot hedersrelaterad brottslighet. Det är i många fall svårt att utreda förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck på grund av de starka strukturer som många gånger råder i hederssammanhang och de risker för den utsatta som kan vara förenade med att anmäla. Mörkertalet för denna brottslighet kan antas vara stort och det statistiska underlaget begränsat vilket gör det svårt att dra slutsatser om den faktiska brottsutvecklingen.

Polismyndigheten har intensifierat arbetet för att förebygga, förhindra och utreda våld i nära relation och sexualbrott. Resurserna har ökat kraftigt mellan 2018–2023, i flera polisregioner med 50–80 procent.

Personuppleringen för brott inom området mäns våld mot kvinnor har under perioden 2017–2025 legat under 20 procent (Jämställdhetsmyndigheten 2025:21). Brottsförebyggande rådet (Brå) konstaterade i en rapport 2024 att vad gäller brott mot särskilt utsatta brottsoffer ökade andelen personupplagade brott från 12 till 14 procent och antalet redovisade ärenden från polis till åklagare med 6 procent 2019–2023. Att resultatförbättringarna inte var större givet ökningen av antalet anställda i utredningsgrupperna för brott i nära relation under perioden berodde enligt Brå på att dessa brott generellt är svårutredda och att det inte är möjligt att nå samma nivåer av uppläkning som för vissa andra brottstyper. På många håll fanns enligt Brå också brister i ledning och styrning (Brå 2024:9).

Under perioden 2023–2025 har antalet ärenden redovisade till åklagare gällande brott mot kvinnor i parrelation ökat med sammanlagt 20 procent och antalet redovisade misstänkta personer med 21 procent. Beträffande sexualbrott mot kvinnor har ärenderedovisningen under samma period ökat med 24 procent och redovisningen av misstänkta personer med 32 procent (Polismyndighetens årsredovisning för 2025). Åklagarmyndighetens senaste årsredovisning från 2025 visar för kategorin brott i parrelation att beslutstiderna och genomströmningstiderna har fortsatt minska 2025. Antalet lagförda personer och antalet brottsmisstankar som har lett till lagföring har samtidigt ökat. Införandet av barnfridsbrottet (se nedan) har inneburit att barns iakttagelser av våld och andra kränkningar i hemmet kan säkras i större omfattning än tidigare. Deras berättelser kan därmed utgöra viktig bevisning i dessa utredningar.

Polismyndigheten har fortsatt arbetet för att stärka förmågan att förebygga mäns våld mot kvinnor genom att skifta perspektivet mot våldsutövarna. Det proaktiva arbetssättet inleddes 2023 i och med den nationella polisoperationen Beta som pågick till den 30 juni 2025, i vilken experter från Åklagarmyndigheten deltog. Polismyndigheten har utvecklat metoden riskreducerande insatser (RRI) för att genom strukturerade samtal få hotaktörer att ändra sitt beteende och upphöra med brottsligheten. Metoden används i samtliga polisregioner och är särskilt framgångsrik för att förhindra brott i nära relation.

Åklagarmyndighetens utredningsmetod för brott mot särskilt utsatta brottsoffer som har utvecklats i samverkan med Polismyndigheten har börjat ge effekt. Samsyn och koordinering mellan polis och åklagare är särskilt viktigt i ärenden där målsägaren inte vill, kan eller vågar medverka. Åklagarmyndigheten har även infört checklistor för våldtäktsutredningar, uppdaterat sitt metodstöd och tagit fram nya rättsliga vägledningar. Ny lagstiftning inom området mäns våld mot kvinnor, såsom de bestämmelser i sexualbrottslagstiftningen som infördes 2018 (den s.k. samtyckesreformen), har enligt Jämställdhetsmyndigheten potential att verka normerande vilket kan bidra till att förebygga brott men även till ett bättre stöd till de som utsatts. 2018 års sexualbrottsreform har lett till fler polisanmälningar, åtal och fällande domar. Brå bedömer att tillämpningen har blivit tydligare och mer enhetlig (Brå 2025:3), men uppläkningsprocenten för våldtäkt mot kvinnor har endast ökat marginellt,

från 8 procent år 2016 till 10 procent år 2024, och omkring 90 procent av anmälningarna leder fortfarande inte till åtal. Brå har i en tidigare studie visat på svårigheterna att kraftigt öka andelen anmälda våldtäkter som leder till åtal och fällande dom, även med ett förbättrat utredningsarbete (Brå 2019:9).

Barnfridsbrottet, som infördes 2021 och som gör det straffbart att låta ett barn bevittna vissa brott, har lett till att fler barn får tillgång till barnahus vilket innebär stärkta försättningar för att utreda brottet genom stöd, metoder och behandlingsinsatser anpassade utifrån ett barnrättsperspektiv (Kaldal & Andersson 2024). Antalet handlagda barnfridsbrott har ökat med 37 procent mellan 2022 och 2024, men uppklaringsgraden har varit relativt stabil (16–18 procent).

Det har under strategiperioden vidtagits straffrättsliga lagstiftningsåtgärder som syftar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, men genomslaget är hittills begränsat, med få väckta åtal och fällande domar.

Utfallet inom området prostitution och människohandel för sexuella ändamål varierar. Köp av sexuell tjänst har en relativt hög uppklaringsgrad (43–61 procent), medan koppleribrott och människohandel för sexuella ändamål uppvisar sjunkande eller mycket låg uppklaringsgrad. Avseende människohandel, och då särskilt i arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, är en viktig del i arbetet att identifiera brottsutsatta. Antalet inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten om människohandel för sexuella ändamål minskade 2025 jämfört med föregående år. Mot bakgrund av det låga inflödet av ärenden om människohandel för sexuella ändamål är det svårt att dra några säkra slutsatser om den faktiska brottsutvecklingen och mörkertalet bedöms vara stort.

Lagen (1988:688) om kontaktförbud har bland annat ett brottspreventivt syfte. Utöver den proaktivitet som ligger i utredningsmetoden för särskilt utsatta brottsoffer, med tidiga åtgärder, kan kontaktförbud bidra till en mer proaktiv brottsbekämpning när det gäller mäns våld mot kvinnor, och kontaktförbudet har varit i särskilt fokus i samverkan mellan Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten.

Andelen beviljade kontaktförbud har legat stabilt på 29–33 procent under perioden 2015–2024, men ökade 2025 till 36,4 procent, jämfört med 32,9 procent föregående år. Under perioden juli–december 2025 ökade antalet beviljade kontaktförbud med 50 procent jämfört med samma period året före. Utvecklingen när det gäller kontaktförbuden är sammantaget positiv. Inte minst är det positivt att skillnaden i antal utfärdade kontaktförbud per 100 000 invånare mellan åklagarområdena fortsätter minska vilket tyder på en större enhetlighet i bedömningarna. Genomströmningstiden från framställan till beslut har ökat från fem dagar under perioden 2014–2020 till sju dagar 2025, trots att antalet ärenden har ökat.

2.6 Kunskap och metodutveckling

Jämställdhetsmyndigheten bedömer att kunskapsproduktionen inom statliga myndigheter har ökat under strategiperioden. Flera nationella studier med fokus på förekomst och förståelse för olika former av våld som omfattas av den nationella strategin har genomförts. Samtidigt saknas fortfarande en tillräckligt systematisk och kontinuerlig kunskapsuppbyggnad för att bättre kunna följa utvecklingen och för att kunskapsunderlaget ska fungera vägledande för fortsatta åtgärder.

Kunskapsunderlag om våld i nära relationer inkluderas i allt högre grad i kommuners och lokalpolisområdets brottsförebyggande lägesbilsarbete. Brottsförebyggande rådets enkät till kommunernas brottsförebyggande samordnare från 2024 visar att tre av fyra kommuner har kartlagt förekomsten av våld i nära relation, en av tre har kartlagt förekomsten av sexualbrott, en av fem har kartlagt förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck, och en av tio har kartlagt förekomsten av prostitution och människohandel.

Andelen kommuner som kartlagt förekomsten av vuxna som utsatts för våld av närstående har legat på samma nivå under åren 2017–2021, utan någon större variation över tid. Den nya socialtjänstlagen, som trädde i kraft 2025, innebär ett starkt fokus på brottsförebyggande arbete och att socialtjänsten ska bedriva verksamheten i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket ligger i linje med inriktningen för den nationella strategin. Sveriges Kommuner och Regioner har följt upp kommunernas egna uppskattningar av nuläge och behov inför omställning till den nya socialtjänstlagen. Kommunernas uppskattningar visar att omställningen har påbörjats, men att de största utvecklingsbehoven rör arbetet med att främja jämställda och jämlika levnadsvillkor (Sveriges Kommuner och Regioner 2025, Skattat läge 2025. Insikter om läge och behov inför den nya socialtjänstlagen). Jämställdhetsmyndigheten bedömer att kommunernas arbete för att förebygga och motverka våld inom socialtjänstens område behöver fortsätta utvecklas.

Av de kampanjer som har fokuserat på att öka kunskaper hos allmänheten har vissa fått stort genomslag, såsom Brottsoffermyndighetens kampanj om den svenska sexualbrottslagstiftningen som bygger på frivillighet, som nådde nästan sju av tio i målgruppen 18–25 år, och kampanjen Svartsjuka är inte romantiskt, om våld i ungas relationer, som återkommer årligen. För att stärka kunskapsläget behövs fler systematiska utvärderingar som kan ge bättre insikter om i vilken utsträckning kampanjerna har påverkat attityder och beteenden i olika grupper.

En central reform under strategiperioden för att höja grundläggande kunskaper hos berörda yrkesgrupper är införandet av ett nytt examensmål om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i högskoleförordningen. Målet infördes 2018 i grundutbildningarna för fysioterapeuter, jurister, läkare, psykologer, sjuksköterskor, socionomer, tandhygienister och tandläkare. En uppföljande kartläggning visar att samtliga utbildningar som omfattas av examensmålet har utvecklat undervisningen inom området. Den tydligaste förändringen gäller att mål om mäns våld mot kvinnor har skrivits in i utbildningsplanerna, vilket har ökat från 16 procent 2015 till 70 procent 2022. Lärarutbildningen saknar

däremot examensmål om jämställdhet och våld, och i flera Skr. 2025/26:245
lärarutbildningar saknas undervisning helt inom området.

Statistik från Socialstyrelsens Öppna jämförelser visar att andelen kommuner som erbjuder fortbildning till handläggare som utreder barn och vuxna som har utsatts för eller bevittnat våld har ökat med i genomsnitt 12 procent mellan 2016 och 2023. År 2025 erbjuder 90 procent av kommunerna fortbildning till barnhandläggare och 95 procent till vuxenhandläggare. Betydligt färre kommuner erbjuder dock vidareutbildning på högskolenivå. Våld i vuxnas partnerrelationer är den vanligaste våldsformen i det kunskaps- och metodstöd som kommunerna tillhandahåller sina medarbetare. Den yrkesgrupp som i första hand har fått utbildning är personal inom socialtjänsten.

Kunskapsöversikter om våldsförebyggande insatser visar att det finns ett fortsatt behov av forskning om insatser våldsförebyggande effekter (Franzén & Gottzén 2020, Jämställdhetsmyndigheten 2021:17, 2022:23). Översikterna identifierar flera internationella metoder som har visat på god effekt och som bedöms vara genomförbara i Sverige, samt en rad lovande svenska initiativ som skulle kunna utvecklas och effektutvärderas. Forte bedömer att utvecklingen av långsiktig forskning som på ett tillförlitligt sätt kan mäta effekter av olika insatser är särskilt angelägen (Forte, Förebyggande arbete och riskhantering av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. En systematisk kartläggning 2022). Mot denna bakgrund har regeringen inrättat en strategisk forskningssatsning på mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål vid Vetenskapsrådet. Forskningen ska vara verksamhetsnära, genomföras i samverkan mellan forskare och det omgivande samhället och ha en tydlig koppling till policy och praktik för att skapa goda förutsättningar för att resultaten ska komma till nytta (prop. 2024/25:60, skr. 2024/25:69).

3 De jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115). Utöver detta mål har regeringen fastställt sju jämställdhetspolitiska delmål. Delmålen ska bidra till att uppfylla det övergripande målet och är formulerade i två led för att precisera inriktningen och tydliggöra regeringens prioritering av de mest centrala jämställdhetsproblemen i samhället.

Det reviderade sjätte jämställdhetspolitiska delmålet innebär att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Det nya sjunde delmålet innebär att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra (prop. 2025/26:1).

I detta avsnitt presenteras de två jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande, tillsammans med målkommentarer.

3.1 Ett delmål mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel

Regeringens delmål

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till kroppslig och psykisk integritet.

Att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och prostitution och människohandel ska upphöra är en högt prioriterad fråga för regeringen.

I budgetpropositionen för 2026 uttalade regeringen att det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra kan uppfattas som otydligt när det gäller vilka våldsformer och grupper som omfattas. Regeringen bedömde därför att delmålet behövde förtydligas och beslutade om en ny lydelse av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet: Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till kroppslig och psykisk integritet (prop. 2025:26:1, utg.omr. 13, s. 77–78). Liksom tidigare är målet formulerat utifrån analysen att våldet både är ett uttryck för de ojämlika maktförhållandena mellan kvinnor och män och ett medel för att upprätthålla dem. Män är klart överrepresenterade bland förövare och det är framför allt kvinnor som i nära relationer utsätts för fysiskt våld eller hot och ibland dödligt våld. Detta faktum återspeglas också i flera internationella konventioner och ligger, tillsammans med Sveriges internationella åtaganden på området, fortsatt till grund för arbetet med att stoppa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel.

Även om mäns våld mot kvinnor utgör den största jämställdhetspolitiska utmaningen finns det närliggande våldsområden och utsatta grupper som behöver synliggöras. I det nya delmålet tydliggörs att delmålet omfattar alla oavsett kön och ålder och fler våldsområden finns med. Regeringen vill i sammanhanget betona att denna breddning inte innebär att mäns våld mot kvinnor ges mindre vikt.

Målkommentar

Delmålet består av två led. Det första ledet tydliggör vilka våldsområden som delmålet tar sikte på. Det andra ledet förtydligar rättighetsaspekten och livscykelperspektivet. Delmålet utgår från Sveriges internationella åtaganden på området, där Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (den s.k. Istanbulkonventionen) och Europarådets konvention om bekämpande av människohandel är de mest centrala.

Det första ledet i delmålet anger tre huvudsakliga våldsområden:

- mäns våld mot kvinnor, vilket inbegriper allt våld som flickor och kvinnor utsätts för av närstående, bekanta eller obekanta pojkar och män,
- våld i nära relationer, som omfattar allas utsatthet för och utövande av våld mot närstående, oavsett kön och ålder, och
- utnyttjande i prostitution och människohandel, som omfattar alla personer oavsett kön och ålder.

Våldsområdena kan överlappa och ska inte betraktas som helt åtskilda från varandra, och inte heller från hedersrelaterat våld och förtryck. Även hedersrelaterat våld och förtryck har, utöver de särdrag som beskrivs i avsnitt 3.2, sin grund i ojämställdhet, stereotypa normer kring kön och sexualitet och en ojäm fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Med våld avses våld, hot, tvång, förtryck och utnyttjande. Det kan handla om fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt våld, inklusive digitala uttryck av dessa våldsformer, och våldet kan ske både privat och offentligt.

Mäns våld mot kvinnor inleder delmålet och synliggör att våldet är ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män, samtidigt som det fungerar som ett medel för att upprätthålla dessa. Flickors och kvinnors utsatthet utgör därmed en central utgångspunkt för regeringens arbete inom ramen för delmålet.

Mäns våld mot kvinnor omfattar allt våld, i alla sammanhang, som pojkar och män utsätter flickor och kvinnor för, även utanför nära relationer. Det överlappar andra våldsområden och synliggör den tveklöst största utmaningen inom jämställdhetspolitiken. Denna förståelse ska genomsyra delmålets alla delar.

Våld i nära relationer omfattar det som ingår i Istanbulkonventionens definition av våld i hemmet oavsett kön och ålder. Våldet kan riktas mot en partner eller före detta partner, ett barn eller annan närstående, oavsett om förövaren delar eller har delat bostad med brottsoffret eller inte. Det inkluderar till exempel flickors och kvinnors utövande av våld mot pojkar och män i nära relationer, våld i hbtqi-personers nära relationer och situationer där barn utsätts för eller bevittnar när en förälder utsätts för våld av en närstående.

Alla våldsutsatta, oavsett kön, har rätt till stöd och skydd. Inom ramen för det jämställdhetspolitiska delmålet ligger dock fokus på mäns våld mot kvinnor. I nära relationer är det framför allt kvinnor som utsätts för fysiskt våld eller hot och ibland dödligt våld av män. Att barn utsätts för våld av en närstående kan utgöra en del av mäns våld mot kvinnor eller ha samma grund i makt och kontroll som mäns våld mot kvinnor. Barn kan också utsättas för våld, försummelse eller vanvård av föräldrar av andra skäl, t.ex. psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller andra faktorer som inte har samma grund i makt och kontroll som mäns våld mot kvinnor. Sådana fall omfattas inte av jämställdhetspolitiken.

Utnyttjande i prostitution och människohandel omfattar alla personer oavsett kön och ålder på förövaren eller den som utnyttjas. När det gäller barn benämns utsattheten som sexuell exploatering i stället för prostitution. När det gäller människohandel avgränsas fokus inom ramen

för det jämställdhetspolitiska delmålet till människohandel som helt eller delvis är kopplad till sexuella ändamål. Även människohandel för andra ändamål kan ha en tydlig jämställdhetspolitisk koppling, exempelvis när kvinnor i högre grad utsätts eller när särskilda sårbarheter hos kvinnor eller flickor utnyttjas. Arbetet mot människohandel för andra ändamål än sexuella behöver därför bedrivas med ett jämställdhetsperspektiv.

En majoritet av de som utnyttjas i prostitution eller människohandel för sexuella ändamål eller som utsätts för sexuell exploatering i Sverige är kvinnor och flickor. Därutöver finns en särskild utsatthet bland hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning som behöver uppmärksammas. Även barns och ungas utsatthet måste särskilt beaktas, vilket understryker vikten av att se delmålet som en helhet och tydliggöra livscykelperspektivet.

Istanbulkonventionen omfattar inte prostitution och människohandel, utan hänvisar i stället till Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Av denna konvention framgår att alla åtgärder och initiativ för att bekämpa människohandel måste vara icke-diskriminerande och beakta jämställdhetsperspektivet och barnets rättigheter.

Alla människors rätt till kroppslig och psykisk integritet utgör delmålets andra led och kompletterar det första ledet genom att lyfta rätten och möjligheten till integritet utifrån ett livscykelperspektiv. Den enskildes rätt att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion är en grundläggande mänsklig rättighet och har stor betydelse för jämställdhetspolitikens mål.

Det andra ledet omfattar:

- allas lika rätt och möjlighet till kroppslig integritet, vilket innebär att alla, oavsett kön, genom hela livet ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion. Det inkluderar frihet från sexuellt våld och sexuella övergrepp, sexuellt utnyttjande i pornografiska syften och spridning av avklätt eller sexuellt material mot någons vilja.
- allas lika rätt och möjlighet till psykisk integritet, vilket innebär att alla, oavsett kön, genom hela livet ska ha rätt till frihet från psykiskt våld, såsom hot, tvång eller social isolering, samt andra kontrollerande, förödmjukande eller nedbrytande beteenden som begränsar eller skadar den enskildes självkänsla och frihet. Det kan också handla om att motverka exploatering och kommersialisering av kroppsliga ideal i medier, reklam och pornografi.

Kroppslig och psykisk integritet ska inte ses som helt åtskilda, utan som ömsesidigt kompletterande begrepp. Formuleringen genom hela livet innebär att ett livscykelperspektiv ska genomsyra hela delmålet. Det andra ledet i delmålet ska inte tolkas som en självständig fristående del, eftersom detta riskerar att osynliggöra kopplingen till det jämställdhetspolitiska delmålet.

Även om pojkar och män står för majoriteten av det våld som omfattas av delmålet, tar de allra flesta pojkar och män avstånd från våldsutövande. Pojkar och män påverkas också negativt av destruktiva normer om maskulinitet som bidrar till att normalisera och rättfärdiga våld. Pojkars

och mäns utsatthet för exempelvis våld i nära relationer, prostitution och människohandel, sexuell exploatering eller sexuellt våld omfattas fullt ut av delmålet.

Skr. 2025/26:245

3.2 Ett delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringens delmål

Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet att leva sitt liv utan att begränsas av kollektivt grundade hedersnormer.

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem med flera särskiljande drag som kräver särskild kunskap och uppmärksamhet. I budgetpropositionen för 2026 gjorde regeringen bedömningen att det behövs ett särskilt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck för att ge området ökad uppmärksamhet och synlighet, stärka kunskapen och bidra till att detta våld upphör. Regeringen införde därför ett nytt sjunde jämställdhetspolitiskt delmål: Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet att leva sitt liv utan att begränsas av kollektivt grundade hedersnormer (prop. 2025:26:1, utg.omr. 13, s. 77–78).

Som regeringen framhöll i budgetpropositionen synliggör ett särskilt delmål att hedersrelaterat våld och förtryck tar sig kollektiva uttryck och därför kan skilja sig från andra våldsområden.

Eftersom våldet och förtrycket bygger på starka patriarkala och heteronormativa föreställningar utgör det även ett betydande hinder för att uppnå jämställdhet.

Det finns tydliga beröringspunkter mellan de två delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande. För båda delmålen kan det exempelvis vara fråga om psykiskt våld, såsom kontrollerande, förtryckande och nedbrytande beteenden, och om begränsningar av individens rätt och möjlighet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Samtidigt är ett eget delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck centralt för att synliggöra de särskilda uttryck och mekanismer som utmärker hedersrelaterat våld och förtryck. Kunskap om hur hedersrelaterat våld och förtryck kan skilja sig från annat våld och förtryck är en viktig förutsättning för att effektivt förebygga våldet och vidta träffsäkra insatser samt ge rätt stöd till drabbade.

Målkommentar

Delmålet består av två led. Det första ledet tydliggör vilket våldsområde som delmålet tar sikte på. Det andra ledet förtydligar rättighetsaspekten och livscykelperspektivet. Delmålet utgår från Sveriges internationella åtaganden på området och ska, i enlighet med Istanbulkonventionen, säkerställa att kultur, sedvänja, religion, tradition eller heder inte används som rättfärdigande för våld och förtryck.

- Delmålet första led slår fast att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Det omfattar allas utsatthet för och utövande av hedersrelaterat våld och förtryck, oavsett kön och ålder.
- Delmålet andra led kompletterar det första genom att betona att alla, oavsett kön, genom hela livet ska ha samma rätt och möjlighet att leva sitt liv utan att begränsas av kollektivt grundade hedersnormer.

Hedersrelaterat våld och förtryck innebär att människor begränsas i sina liv och utsätts för påtryckningar och våld som syftar till att upprätthålla kollektivets kontroll över individen. Hedersrelaterat våld och förtryck är kopplat till hedersnormer som bygger på starka patriarkala eller heteronormativa föreställningar. Våldet och förtrycket kan ta sig många uttryck: från begränsningar i vardagen rörande klädsel, umgänge och rörelsefrihet till begränsningar i val av utbildning, arbete och äktenskap. I sin mest extrema form kan hedersnormerna leda till allvarlig brottslighet såsom t.ex. hot om våld och våld, inklusive dödligt sådant.

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kan förekomma i form av fysiskt, psykiskt, sexuellt och ekonomiskt våld, inklusive digitala dimensioner av dessa våldsformer. Våldet och förtrycket kan utövas både i det privata och i det offentliga rummet. Eftersom våldet och förtrycket ofta är sanktionerat av närstående är det särskilt viktigt att samhället tydligt tar avstånd från det och erbjuder det stöd som krävs för att individer ska kunna bli fria från förtrycket.

Begreppet heder är centralt i sammanhanget. Individens intressen anses i en hederskontext ofta vara underordnade kollektivets, och individens handlingar anses i hög grad påverka hela familjens, släktens eller ett bredare kollektivs anseende. Hedersnormerna grundar sig på en föreställning om heder som inte delas av övriga samhället och som strider mot principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Delmålet inkluderar alla brott där motivet grundar sig på hedersnormer. Brott som ofta förekommer i en hederskontext är exempelvis hedersförtryck, äktenskapstvång, vilseledande till äktenskapsresa, överträdelse av utreseförbud (för att förhindra att barn förs ut ur landet), barnäktenskapsbrott, könsstympning av kvinnor och oskuldssingrepp på kvinnor, oskuldskontroll och intygande av sexuell oskuld.

Delmålet är dock inte begränsat till det straffrättsliga området utan omfattar alla typer av kontrollerande, begränsande och förtryckande handlingar i hederns namn. Delmålet andra del uppmärksammar vikten av att inte enbart fokusera på gärningar som är kriminaliserade, utan även på att förebygga, upptäcka och motverka andra uttryck för hedersnormer. På så vis ges utrymme för ett mer heltäckande arbete som kan förebygga att uttryck för kollektivt grundade hedersnormer får fäste och sprids. Livscykelperspektivet betonar att utsattheten i en hederskontext inte är begränsad till en viss period i livet, utan ofta är livslångt. Alla uttryck för hedersnormer ska motverkas, och det behövs ett tidigt förebyggande arbete som främjar allas lika rättigheter och möjligheter genom hela livet. Individer kan både vara utsatta för och själva utöva hedersrelaterat våld och förtryck.

Barn och unga, ofta unga kvinnor och flickor, är särskilt utsatta, och det kan vara mycket svårt för en ung person att bryta sig fri från hedersrelaterat våld och förtryck. Personer med funktionsnedsättning kan hamna i en särskilt sårbar situation eftersom de kan befinna sig i en stark beroendeställning till dem som utövar det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Vidare kan våldet och förtrycket mot personer med funktionsnedsättning vara svårupptäckt, och själva funktionsnedsättningen kan vara det som anses skada familjens heder. Våldet och förtrycket kan leda till isolering, bristande stöd och otillräckliga insatser för den enskilde. Hbtqi-personer är särskilt utsatta eftersom hedersnormer bygger på starka heteronormativa föreställningar. De kan utsättas för samma typer av hedersrelaterat våld och förtryck som andra, men dessutom förekommer specifika uttryck såsom s.k. omvändelseförsök, dvs. påtryckningar och tvång som syftar till att få någon att förändra, permanent dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet, eller uttrycka kön på det sätt personen själv vill.

Det finns viktiga beröringspunkter och överlappningar mellan de två delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande. Att utnyttja någon för tvångsäktenskap kan vara ett uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck och i vissa fall även utgöra människohandel. För båda delmålen kan det exempelvis vara fråga om psykiskt våld, såsom kontrollerande, förtryckande och nedbrytande beteenden, och om begränsningar av individens rätt och möjlighet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

4 En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck

I detta avsnitt presenteras en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2026–2035. Strategins syfte är att bidra till ett effektivt, hållbart och samordnat arbete för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande. Den ersätter regeringens nuvarande nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, som omfattar perioden 2017–2026 (skr. 2016/17:10).

I budgetpropositionen för 2026 aviserade regeringen även att den avser att presentera två handlingsplaner inom prioriterade våldsområden: hedersrelaterat våld och förtryck respektive utnyttjande i prostitution och människohandel.

Riksdagen har tillkännaggett för regeringen det som utskottet anför om att en nollvision för våld i nära relationer ska införas (bet. 2022/23:AU7

punkt 3, rskr. 2022/23:166). I slutbetänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande - En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28) konstateras att de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande är nollvisioner om att våldet ska upphöra. Mot bakgrund av den nationella strategi som presenteras i detta avsnitt och som syftar till att bidra till ett effektivt, hållbart och samordnat arbete för att uppnå delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande bedömer regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

4.1 En samlad nationell strategi för att uppnå två jämställdhetspolitiska delmål mot våld, förtryck och utnyttjande

Regeringens bedömning

En samlad nationell strategi stärker förutsättningarna för att uppnå de två jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande.

Strategin syftar till att bidra till ett effektivt, hållbart och samordnat arbete för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen.

Utredningens förslag

Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag om en samlad och långsiktig nationell strategi mot våld. Flera remissinstanser, däribland *Jämställdhetsmyndigheten*, *Statens skolverk*, *Aklagarmyndigheten*, *Socialstyrelsen* och *Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län*, understryker att en samlad strategi mot allt våld som omfattas av jämställdhetspolitiken är mer effektiv än två strategier och att en samlad strategi underlättar implementering och uppföljning, bidrar till ett enhetligt kunskapsstöd till yrkesverksamma och kan stärka utsattas tillgång till stöd och skydd.

Några remissinstanser, däribland *Barnombudsmannen*, *Brottsoffermyndigheten*, *Glöm Aldrig Pela och Fadime*, *Länsstyrelsen Norrbotten* och *Varken Hora eller Kuvad (VHEK)*, avstyrker förslaget om en samlad strategi. De framhåller att en egen strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck skulle bidra till att synliggöra problemen med hedersrelaterat våld och förtryck på ett tydligare sätt och att en egen strategi ligger i linje med inrättande av delmålet om hedersrelaterat våld och förtryck.

Sveriges Kvinnoorganisationer och *Stiftelsen 1000 Möjligheter* betonar vikten av att strategin och de föreslagna strategiska områdena är tydligt könade. *FQ Forum* anser att kvinnor borde lyftas fram tydligare och även

att andra diskrimineringsgrunder än kön, såsom funktionsnedsättning, borde lyftas fram särskilt. Skr. 2025/26:245

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) och Sveriges kvinnoorganisationer är kritiska till uppräkningsen av olika våldsområden, då de menar att den riskerar att fragmentera våldsförståelsen.

ECPAT Sverige understryker att strategin måste inkludera de mest utsatta grupperna av barn och att den bör bygga på principerna i barnkonventionen. *Socialstyrelsen* framhåller att en samlad nationell strategi även behöver omfatta de specifika former av hedersrelaterat våld och förtryck som hbtqi-personer kan utsättas för.

Skälen för regeringens bedömning

En samlad nationell strategi för att uppnå två jämställdhetspolitiska delmål

Det har skett framsteg i arbetet med att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor inom ramen för genomförandet av den nuvarande nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2017–2026, men det finns fortfarande behov av att utveckla arbetet inom flera områden. Den nationella strategin och de riktade åtgärdsprogrammen som regeringen har tagit fram inom ramen för denna har lagt grunden för ett mer målinriktat och samordnat arbete, samtidigt som det finns anledning att se över hur arbetet kan bli ännu mer effektivt. Arbetet behöver i synnerhet beakta att det nu finns två jämställdhetspolitiska delmål mot våld, förtryck och utnyttjande. Utredningen lämnade förslag till en sammanhållen strategi för de två jämställdhetspolitiska delmålen om att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra samt att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Bland remissinstanserna finns ett brett stöd för utredningens förslag om en sammanhållen jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande. Regeringen delar utredningens bedömning att arbetet för att nå de två jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande behöver bedrivas samlat för det ska bli effektivt. En samlad strategi skapar ett helhetsperspektiv och en tydlighet för de aktörer som arbetar med att genomföra regeringens politik på området. En samlad nationell strategi ligger även i linje med Sveriges internationella åtaganden, där Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (den s.k. Istanbulkonventionen) och Europarådets konvention om bekämpande av människohandel är de mest centrala. Bland vissa remissinstanser finns en oro för att en samlad strategi inte kommer att bidra till den ökade synlighet och kunskap som efterfrågas när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa instanser förespråkar en separat strategi med argumentet att hedersrelaterat våld och förtryck kräver särskild uppmärksamhet och särskilda lösningar. Vidare anføres att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2017–2026, inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck men att det inte har uppmärksamats i tillräckligt stor utsträckning. Regeringen instämmer i att arbetet för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck är viktigt.

Som framgår av Jämställdhetsmyndighetens fördjupade uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor för strategiperioden 2017–2025 har regeringen sedan 2021 prioriterat och intensifierat arbetet mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket (A2025/01218). Det arbetet kommer fortsätta genom en handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2026–2028. Handlingsplanen syftar till att ge området uppmärksamhet och att åtgärder vidtas som beaktar de särskilda uttryck och mekanismer som är utmärkande för hedersrelaterat våld och förtryck.

Sammantaget bedömer regeringen att arbetet för att nå de två jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande bäst bedrivs inom ramen för en långsiktig, samlad strategi, som kompletteras med konkreta handlingsplaner.

Strategins omfattning och inriktning

Strategins syfte är att bidra till ett effektivt, hållbart och samordnat arbete för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen:

- Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till kroppslig och psykisk integritet.
- Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet att leva sitt liv utan att begränsas av kollektivt grundade hedersnormer.

För att underlätta ett samlat och effektivt arbete omfattar de jämställdhetspolitiska delmålen och den nationella strategin samma våldsområden och målgrupper.

Det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld är tvärssektoriellt och involverar stora delar av den offentliga förvaltningen på nationell, regional och lokal nivå. Strategin ska bidra till ett helhetsperspektiv och en tydlighet kring regeringens inriktning på området. Det tvärssektoriella arbetet innebär att arbetet för att förebygga och motverka våld, förtryck och utnyttjande behöver beakta andra närliggande strategier och policydokument, t.ex. regeringens brottsförebyggande strategi Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet, handlingsplanerna mot rasism och hatbrott samt för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter och inte minst den kommande strategin om att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Det är centralt att synliggöra kopplingar mellan mäns våld mot kvinnor, prostitution och människohandel, hedersrelaterat våld och förtryck och organiserad brottslighet eftersom våld mot flickor och kvinnor förekommer i miljöer med organiserad brottslighet. Risken för kriminalitet och andra problem senare i livet ökar också för den som utsätts för eller bevittnar våld som barn. Det krävs ett brett främjande och förebyggande arbete som lägger grunden för ett samhälle utan tolerans för våld, förtryck och utnyttjande. Strategin ska gälla under perioden 2026–2035.

4.2 En nollvision för det dödliga våldet mot kvinnor

Skr. 2025/26:245

Regeringens bedömning

Arbetet inom ramen för den nationella strategin, för att nå de båda jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande, ska vägledas av en nollvision för det dödliga våldet mot kvinnor.

Trots omfattande insatser för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra dödas i genomsnitt 13 kvinnor av en nuvarande eller tidigare partner varje år. Därutöver dödas kvinnor av andra närstående eller bekanta, eller av en för dem helt okänd gärningsperson. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män och det dödliga våldet är den yttersta konsekvensen av dessa. Detta är oacceptabelt. Särskild uppmärksamhet måste riktas mot det dödliga våldet mot kvinnor genom en tydligare och mer avgränsad nollvision.

Regeringen beslutade den 29 januari 2026 att tillsätta Rådet för kvinnofrid i syfte att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Statsministern leder arbetet i rådet. I rådet ingår även justitieministern, jämställdhetsministern, socialministern, socialtjänstministern, rikspolischefen, chefen för Polismyndighetens nationella operativa avdelning, riksåklagaren, generaldirektörerna för Brottsförebyggande rådet, Jämställdhetsmyndigheten, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen, en landshövding, chefen för avdelningen för vård och omsorg vid Sveriges Kommuner och Regioner samt statssekreterare. Rådet är ett forum för samverkan och informationsutbyte som ska stärka förutsättningarna för ett systematiskt och utvecklat arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Arbetet i rådet ska vägledas av en nollvision för det dödliga våldet mot kvinnor.

Nollvisionen omfattar dödligt våld mot kvinnor oavsett om det förekommer i en nära relation, i en hederskontext eller utan koppling till nära relation. Regeringen har gett Brottsförebyggande rådet, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Statistiska centralbyrån i uppdrag att ta fram indikatorer för uppföljning av bland annat nollvisionen (A2026/00417). Jämställdhetsmyndigheten kommer även att ansvara för att samordna den nationella samverkansstrukturen som ska stödja genomförandet av strategin och nollvisionen för dödligt våld mot kvinnor. Som samordnare ska Jämställdhetsmyndigheten bidra till att arbetet som bedrivs i enlighet med den nationella strategin vägleds av nollvisionen för det dödliga våldet mot kvinnor.

4.3 Strategins utgångspunkter

Regeringens bedömning

Strategin har tre utgångspunkter som ska genomsyra genomförandet av strategin:

- Rättighetsbaserade insatser och ett stärkt brottsofferperspektiv.
- En ändamålsenlig samverkan för att motverka samtliga våldsområden.
- Ett kunskapsbaserat arbete.

Utredningens förslag

Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. Flera remissinstanser, exempelvis *Barnombudsmannen* och *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)*, betonar vikten av att inkludera både kunskapsutveckling och erfarenhetsbaserad kunskap. *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)* och *Sveriges Kvinnoorganisationer* anser att utgångspunkterna saknar ett tydligt könsperspektiv och understryker att våldet måste erkännas som könsbaserat och strukturellt.

Skälen för regeringens bedömning

Strategins utgångspunkter syftar till att ge ett gemensamt ramverk för de myndigheter och övriga aktörer som genomför insatser inom strategins strategiska områden. Utöver utgångspunkterna är det en förutsättning för arbetet att de två jämställdhetspolitiska delmålen, enligt de målkommentarer som presenteras i denna skrivelse, utgår från en analys om att våldet både är ett uttryck för de ojämlika maktförhållanden som råder mellan kvinnor och män och ett medel för att upprätthålla dem. Män är överrepresenterade bland förövare, och flickor och kvinnor är särskilt utsatta för det våld som omfattas av delmålen och därmed av den nationella strategin.

Utgångspunkterna ska bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen om att allt våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra.

Rättighetsbaserade insatser och ett stärkt brottsofferperspektiv

Ett rättighets- och brottsofferperspektiv ska genomsyra arbetet mot samtliga våldsformer, inom alla våldsområden och på alla preventionsnivåer. Ett rättighetsbaserat arbetssätt fokuserar på att stärka individer, främja lika rättigheter och delaktighet, motverka diskriminering och säkerställa det allmännas ansvar. Ett brottsofferperspektiv innebär att aktivt främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen.

Flickor och kvinnor är särskilt utsatta för det våld som omfattas av den nationella strategin, och denna utsatthet grundar sig i en strukturell maktobalans. Därför behöver ett särskilt fokus riktas mot flickors och kvinnors utsatthet. Arbetet ska bedrivas utifrån denna förståelse och utmana de underliggande könsnormer som reproducerar våld, såsom destruktiva och stereotypa föreställningar om kön och sexualitet. Denna

förståelse är central för att förebygga och motverka det våld som omfattas av de jämställdhetspolitiska delmålen. Skr. 2025/26:245

Det är samhällets ansvar att säkerställa att alla brottsoffer ges likvärdigt skydd och stöd. Den rättighetsbaserade ansatsen innebär att myndigheterna bör skapa förutsättningar för att insatserna inte bidrar till att osynliggöra eller diskriminera någon grupp. Arbetet behöver även inkludera fler faktorer än kön, exempelvis faktorer kopplade till könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Det finns också andra omständigheter som kan bidra till ökad risk för våldsutsatthet och som behöver uppmärksammas för ett likvärdigt stöd och skydd. Det kan exempelvis innebära att se över om riskanalyser och metodstöd beaktar social och ekonomisk utsatthet, exempelvis hemlöshet, beroendeproblematik eller att stå utanför arbetsmarknaden. Vidare är det viktigt att ta hänsyn till geografiska förutsättningar, exempelvis i glesbygd, där särskilda arbetssätt och insatser kan behövas för att säkerställa en jämlik tillgång till stöd och skydd för olika grupper och i olika delar av landet. Olika omständigheter och livssituationer kan innebära att våldsutsatthet tar sig olika uttryck och att insatser behöver anpassas därefter.

Många handlingar som omfattas av de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande är brottsliga. I genomförandet ska därför brottsoffers rättigheter och brottsofferperspektivet beaktas i arbetet. Detta är också nödvändigt för att Sverige på ett bättre sätt ska kunna leva upp till sina internationella åtaganden, bland annat enligt FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (kvinnokonventionen), FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, Europarådets konvention om bekämpande av människohandel, Europaparlamentets och rådets direktiv om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer, Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem.

Samtliga berörda aktörer behöver ha kunskap om både våldsutsatta barns och vuxnas rättigheter och vad dessa innebär i praktiken samt att anpassningar kan behövas utifrån individens behov och livssituation. Målgruppernas delaktighet bör främjas i utformandet av insatser när det är möjligt, för att ta tillvara deras erfarenheter och säkerställa att arbetet motsvarar behoven hos våldsutsatta. Dessa behov kan variera beroende på livssituation och vilket våld en person utsätts för. Vid hedersrelaterat våld och förtryck mot barn kan det exempelvis finnas särskilda behov av skydd och stöd eftersom våldet ofta utövas kollektivt. Arbetet i enlighet med strategin ska beakta ett livscykelperspektiv, olika maktförhållanden och olika grupper utsatta samt säkerställa ett hbtqi-, funktionshinder-, och barnrättsperspektiv och barnkonventionens principer. Arbetet ska därmed beakta rekommendationerna till Sverige om förtroendeskapande genom stöd, skydd och rätt på grundval av Istanbulkonventionen som beslutades av Istanbulkonventionens partskommitté den 5 juni 2025, där kvinnor och flickor med funktionsnedsättning och kvinnor som är utsatta för risken för

diskriminering på flera grunder, exempelvis kvinnor från minoriteter, särskilt nämns. För att förankra rättighets- och brottsofferperspektiv i arbetet behöver kunskap och erfarenheter från civilsamhällesorganisationer som bedriver verksamhet kopplat till de jämställdhetspolitiska delmålen beaktas.

En ändamålsenlig samverkan för att motverka samtliga våldsområden

Strategin har ett brett tillämpningsområde och omfattar flera våldsutsatta grupper och våldsområden som ofta överlappar. En konsekvens av denna bredd är att många myndigheter och aktörer behöver bidra i arbetet och samarbeta. Strategin omfattar också olika våldsformer som ofta förekommer samtidigt och som i viss mån kan överlappa varandra, exempelvis fysiskt, ekonomiskt och psykiskt våld. Det finns därför stora vinster med ett sammanhållet arbete där olika former och uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck, mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och utnyttjande i prostitution och människohandel beaktas samtidigt, både inom det främjande och tidiga våldsförebyggande arbetet och när det gäller upptäckt, stöd och skydd till utsatta. För att detta ska vara möjligt behöver regeringen skapa goda förutsättningar för myndigheter att samverka, genom tydliga uppdrag, långsiktiga strukturer och en gemensam inriktning. Myndigheterna bör i sin tur skapa förutsättningar för att samverkan fungerar, både sinsemellan och med andra aktörer, med målgruppernas behov i centrum. Samverkan med civilsamhället är särskilt angelägen för att tillvarata den kunskap och de erfarenheter som dessa verksamheter besitter.

Denna utgångspunkt innebär att myndigheterna bör vidareutveckla metoder och rutiner för strukturerad samverkan mellan aktörer som hanterar individärenden, exempelvis polis, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Sådana arbetssätt bör finnas i hela landet och ta hänsyn till olika förutsättningar i glesbygd och tätort samt utgå från individens behov. Stödet till utsatta inom olika våldsområden bör samordnas när det är möjligt och bedöms vara effektivt. Det är vidare angeläget att myndigheterna samordnar sitt arbete med det generella brottsförebyggande arbetet på lokal, regional och nationell nivå.

Berörda aktörer bör skapa förutsättningar för att de har tillräcklig kompetens för att kunna hantera bredden av olika våldsuttryck och vid behov kunna identifiera utsatthet som kräver specifika åtgärder. Det gäller även aktörer som är specialiserade på ett visst våldsområde, t.ex. hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relation. Aktörerna bör även beakta de särskilda förutsättningar och behov som finns inom vissa våldsområden. Det kan handla om särskilda behov hos personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel, eller om särskilda förutsättningar för personer med funktionsnedsättning. Detta kan exempelvis innebära att utveckla särskilda metoder, rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma vissa grupper eller våldsformer och att tillhandahålla insatser som är anpassade efter individens behov.

Denna bredd av bl.a. våldsuttryck och individuella behov innebär att många myndigheter och aktörer behöver bidra och samarbeta. Utgångspunkten är att det finns ett behov av att vidareutveckla metoder och

Ett kunskapsbaserat arbete

För att nå delmålen om att våld, förtryck och utnyttjande ska upphöra krävs ett kunskapsbaserat arbete där kunskaps- och metodutveckling prioriteras. För att effektivt förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck krävs dessutom särskild kunskap om hedersnormer och deras uttryck. Införandet av ett eget delmål om att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra innebär ett förstärkt fokus på kunskapsutveckling inom detta våldsområde. För att delmålet ska få avsedd effekt är det avgörande att kunskapen utgår från brottsoffrets behov och sedan omsätts i praktiken genom konkreta åtgärder och förbättrade arbetsmetoder som ger utsatta det stöd och hjälp de behöver för att bryta upp och lämna miljöer präglade av hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande behöver baseras på aktuella läges- och problembilder. Det innebär att kunskap ska vara baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet. Kunskapsproducerande myndigheter – myndigheter vars primära uppgift är att ta fram, analysera, sammanställa och sprida kunskap, data och forskningsbaserad information inom sina respektive sektorer – har en viktig roll i att stödja ett kunskapsutvecklande och kunskapsbaserat arbete inom sina respektive verksamhetsområden. Kunskaps- och metodstöd behöver hålla hög kvalitet genom prövning och kvalitetssäkring och komma till användning i yrkesverksammas praktiska arbete med både våldsutsatta och våldsutövare.

Länsstyrelserna har en central roll i att stödja implementeringen av nationella myndigheters kunskapsstöd, arbetssätt och metoder i regionala och lokala verksamheter. Inom socialtjänst och hälso- och sjukvård finns Rådet för styrning med kunskap som, i enlighet med förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS-verksamhet, ska säkerställa att rätt kunskap når professionerna och att kunskapsstyrningen bidrar till ökad jämställdhet. Att ta fram, kvalitetssäkra och implementera nya metoder för yrkesverksamma är ett långsiktigt utvecklingsarbete som behöver bedrivas kontinuerligt.

När effektiva metoder och arbetssätt saknas behöver ny kunskap utvecklas med inriktning på att resultaten ska kunna följas upp och löpande utvärderas. Utvecklingen av kunskap och effektiva metoder behöver bedrivas kontinuerligt och systematiskt i nära samverkan med berörda myndigheter, högskolor, universitet och civilsamhället.

I takt med samhällets utveckling förändras också våldets uttryck och mekanismer, vilket skapar behov av ny kunskap och utveckling inom området. Nya dimensioner av våld, förtryck och utnyttjande behöver följas över tid. Ekonomiskt våld och de digitala dimensionerna av våldsutsatthet och våldsutövande är exempel på våldsformer där kunskapen behöver stärkas. Samhällets insatser måste utvecklas för att möta de utmaningar och möjligheter som följer av teknologisk och digital utveckling, såsom artificiell intelligens.

Den myndighetsgemensamma samverkansstruktur som Jämställdhetsmyndigheten ska samordna (se avsnitt 4.5) har goda förutsättningar att samla aktörer som kan utveckla, testa, utvärdera nya arbetssätt. Detta kan bidra till att ny kunskap och fler verkningsfulla metoder och arbetssätt utvecklas och omsätts i praktiken i arbetet med att förebygga våld och ge stöd till våldsutsatta, inklusive arbetssätt som avser att stoppa våldsutövare från att utöva våld. Det gäller i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck där kunskapen fortfarande behöver utvecklas.

4.4 Fem strategiska områden

Regeringens bedömning

Insatserna för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande ska inriktas på de fem strategiska områden där det finns särskilda utvecklingsbehov:

1. Våldsförebyggande arbete – stärkta insatser med särskilt fokus på barn och unga.
2. Upptäckt av våld och aktivt arbete för att agera vid våld, förtryck och utnyttjande.
3. Stöd och skydd till våldsutsatta – förbättrad tillgång och ökad jämlikhet över hela landet.
4. Brottsbekämpning – ökad operativ förmåga att effektivt förebygga, utreda och lagföra brott.
5. Återfallsförebyggande arbete – ett utvecklingsarbete som når fler.

Utredningens förslag

Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. Några föreslår vissa justeringar eller kompletteringar, exempelvis föreslår *Barnombudsmannen* att området om upptäckt av våld i stället skulle kunna delas upp och finnas med både i området om våldsförebyggande arbete och i området om stöd och skydd. *Sveriges Kvinnoorganisationer* är kritiska till att återfallsförebyggande arbete lyfts som ett eget strategiskt område och menar att fokus bör ligga på att lagföra förövare och stärka kvinnors möjligheter att lämna våldsrelationer. Flera remissinstanser lyfter vikten av det våldsförebyggande arbetet och att det arbetet behöver synliggöra kopplingen mellan våldet och destruktiva maskulinitetsnormer. *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige* (Roks), *Sveriges Kvinnoorganisationer* och stiftelsen *1000-möjligheter* efterfrågar generellt för samtliga strategiska områden ett tydligare könsperspektiv och insatser som stärker kvinnor och flickor. *Diskrimineringsombudsmannen (DO)*, *FQ Forum* och *Funktionsrätt Sverige* efterfrågar ett tydligare intersektionellt perspektiv och funktionshinderperspektiv, inklusive

synliggörande av diskrimineringsgrunder och koppling till diskrimineringslagens verktyg. DO framhåller att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering i form av trakasserier och sexuella trakasserier behöver synliggöras i strategin.

Flera civilsamhällesorganisationer såsom *RFSU*, *Storasyster*, *Unizon* och *Sveriges Kvinnoorganisationer* betonar civilsamhällets roll som kunskapsbärare och utförare, och efterlyser långsiktig finansiering samt formell samverkan på lokal, regional och nationell nivå.

Flera remissinstanser instämmer i behovet av att stärka rättsväsendets operativa förmåga.

Skälen för regeringens bedömning

Den nationella strategin ska bestå av fem strategiska områden som tillsammans bildar en helhet. De områden som lyfts fram inom respektive strategiskt område är områden där det enligt utredningens bedömning och uppföljningar av arbetet utifrån den nuvarande strategin finns särskilda behov av att stärka och utveckla samhällets insatser. Det finns ett tydligt fokus på det våldsförebyggande arbetet, i syfte att betona att våldet ska upphöra, inte enbart hanteras. Olika gruppers behov och principen om icke-diskriminering ska genomsyra arbetet inom de strategiska områdena, i enlighet med de tre utgångspunkterna och särskilt den första utgångspunkten om ett stärkt rättighets- och brottsofferperspektiv.

Arbetet inom de strategiska områdena ska ske med beaktande av rekommendationerna till Sverige om förtroendeskapande genom stöd, skydd och rätt på grundval av Istanbulkonventionen som beslutades av konventionens partskommitté den 5 juni 2025.

Arbetet inom de strategiska områdena är beroende av en kedja av samhällsinsatser, sektorer och verksamheter som behöver vidareutvecklas för att säkerställa välfungerande processer. Det kräver ett gemensamt ansvarstagande och bidrag från flera olika samhällsaktörer, såsom myndigheter, regioner, kommuner, det privata näringslivet och civilsamhällets organisationer. Många aktörer bidrar redan i dag, ofta inom flera eller samtliga strategiska områden. Den nya samverkansstrukturen som beskrivs närmare i avsnitt 4.5 syftar till att stärka både samordning och samverkan mellan myndigheterna inom samtliga strategiska områden. Jämställdhetsmyndigheten ska ansvara för att samordna arbetet i samverkansstrukturen och länsstyrelserna ska bidra till att främja samverkan på lokal och regional nivå.

Våldsförebyggande arbete – stärkta insatser med särskilt fokus på barn och unga

Att förebygga våld är en förutsättning för att uppnå delmålen om att våld, förtryck och utnyttjande ska upphöra och ytterst nå nollvisionen för det dödliga våldet mot kvinnor. Det våldsförebyggande arbetet ska vara kunskapsbaserat, systematiskt och långsiktigt.

Detta strategiska område är i första hand inriktat på universella våldsförebyggande insatser med barn och unga i fokus. Barn som upplever våld löper ökad risk att själva använda och utsättas för våld, och över tid kan våldet normaliseras. Det är därför centralt att det våldsförebyggande

arbetet påbörjas i tidig ålder. Det innebär att skolan och andra arenor där barn vistas är centrala aktörer och att vårdnadshavare har en viktig roll. Universella våldsförebyggande insatser riktar sig till breda grupper, exempelvis alla personer i en viss åldersgrupp. Sådana insatser skapar goda möjligheter att förebygga våld inom flera områden, liksom både framtida utsatthet och utövande av våld. En ökad samordning mellan det våldsförebyggande och det bredare brottsförebyggande arbetet möjliggör en kraftsamling kring gemensamma samhällsproblem. Det skapar också förutsättningar för att förebygga och motverka att som barn utsätts för våld och att senare involveras i eller utnyttjas i kriminalitet.

Motverka begränsande normer kring kön, makt och sexualitet med fokus på barn och unga

Att barn utsätts för våld av en närstående kan utgöra en del av mäns våld mot kvinnor eller ha samma grund i makt och kontroll som mäns våld mot kvinnor. Arbetet för att tidigt främja jämställdhet och motverka normer och värderingar kopplade till stereotypa föreställningar om kön, makt och sexualitet behöver intensifieras. Samtidigt måste även andra faktorer som kan göra vissa grupper särskilt utsatta, exempelvis kopplade till ålder, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, könsidentitet eller könsuttryck eller sexuell läggning, beaktas i det förebyggande arbetet.

Förskolan och skolan är viktiga arenor för tidiga våldsförebyggande insatser eftersom det där finns möjlighet att nå alla barn. Detta gäller inte minst den anpassade skolan och specialskolan eftersom barn med funktionsnedsättning kan vara särskilt sårbara för att utsättas för våld, förtryck och utnyttjande. Utbildningen ska främja respekt för mänskliga rättigheter och allas lika värde. Våldsförebyggande insatser bör vara en integrerad del av skolans arbete, så att alla barn och unga, inom ramen för skolans uppdrag, nås av våldsförebyggande insatser under sin skolgång. Insatserna som ges i skolan bör syfta till att skapa delaktighet, respekt för andra, tillitsfulla relationer samt trygghet och studiero.

Under de senaste åren har våld, hot och kränkningar på digitala arenor ökat, till exempel i sociala medier och andra plattformar där barn och unga tillbringar mycket tid. Därför behöver det våldsförebyggande arbetet beakta och anpassas till de digitala miljöerna. Det krävs mer kunskap om hur digitala arenor påverkar normer kring kön, makt och sexualitet, inte minst hur misogyna och våldsbejakande manlighetsideal sprids, normaliseras och förstärks online. Ett systematiskt arbete behövs för att motverka dessa negativa ideal och för att stärka barns och ungas kritiska förmåga att förstå, ifrågasätta och stå emot destruktiva budskap i digitala miljöer. Det är också angeläget att pojkar och män engagerar sig i det våldsförebyggande arbetet. Det är viktigt med kunskap som medvetandegör och ifrågasätter manlighetsideal där pojkar och män förväntas kontrollera kvinnor och deras kroppar. Att synliggöra och utmana destruktiva manlighetsideal är en förutsättning för att förändra normer och beteenden som bidrar till våld och förtryck.

I arbetet med att motverka begränsande normer kring kön, makt och sexualitet har även de digitala plattformar där barn och unga tillbringar mycket tid en central roll och ett stort ansvar.

Det är främst flickor och kvinnor som utsätts för sexuella övergrepp, och män är överrepresenterade som förövare. Arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen behöver uppmärksamma och förebygga sexuellt våld. Arbetet för att skapa en samtyckeskultur behöver därför fortsätta och bedrivas brett, såväl bland vuxna som bland barn och unga.

Det är viktigt att skolor driver ett aktivt värdegrundsarbete som adresserar frågor om kroppslig integritet, människors lika värde och nolltolerans mot våld, förtryck och utnyttjande. Regeringen föreslår i propositionen Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola (prop. 2025/26:194) att undervisning om sexualitet, samtycke och relationer fortsättningsvis ska ske i de ämnen där kunskapsområdet ingår i kursplanerna. En viktig del är att utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang, inklusive pornografi och dess kopplingar till sexuellt våld. I arbetet behöver olika arenor för våld synliggöras, både det som sker fysiskt och det som sker online. Yrkesverksamma som möter barn och unga i sitt arbete behöver ha kunskap om de digitala dimensionerna av våld och dess konsekvenser. I detta är det viktigt att uppmärksamma livssituationer och omständigheter som kan innebära särskild sårbarhet och ökad risk för våldsutsatthet. För att skapa en bred och långsiktig förändring behöver insatser riktas även till vårdnadshavare och andra viktiga vuxna i barns och ungas närhet. Arbetet för en samtyckeskultur omfattar dessutom insatser för att stärka vuxnas kompetens om sexualitet och samtycke.

Stärka barns och ungas skydd på digitala arenor

Digitala dimensioner av våld mot unga ökar och behöver uppmärksammas mer. Våldet kan bland annat ta sig uttryck i stalkning, psykiskt våld eller kontakter för att träffa ett barn i sexuellt syfte, sexuella trakasserier, och andra former av sexuella kränkningar av barn. Även prostitution och människohandel har ofta digitala dimensioner. Det behövs ett helhetsgrepp för att bättre kunna motverka och förebygga de olika digitala aspekterna av våld.

Under de senaste åren har våld, hot och kränkningar på den digitala arenan blivit allt vanligare. Psykiskt våld via digitala medier är den vanligaste våldsformen i ungas parrelationer. Det är därför viktigt att synliggöra hur digitalisering och digitala dimensioner av våld påverkar ungas värderingar. I det ingår att tydligt inkludera pornografins eventuella skadeverkningar i det våldsförebyggande arbetet som riktas till barn och unga, vilket inte har gjorts i tillräcklig utsträckning hittills. Digitalisering ökar även risken för sexuell exploatering, bland annat på plattformar för s.k. sugardejting och genom att barn och unga utsätts för grooming på sociala medier och chattar i spelplattformar, dvs. att en vuxen tar kontakt med barn i sexuellt syfte. Det är därför viktigt att det våldsförebyggande arbetet inkluderar insatser för att motverka de digitala dimensionerna av våld, inklusive sexuell exploatering och sexuellt våld.

Det våldsförebyggande arbetet behöver omfatta åtgärder för att stärka ungas motståndskraft så att barn ska kunna identifiera goda relationer och skilja dem från risksituationer samt ha kunskap om vad som främjar

sexuell och reproduktiv hälsa och vad som behöver förebyggas genom ökad insikt om vad sexuellt våld är och vad sexuellt våld på nätet kan vara.

Det finns onlinemiljöer som underbygger misogyna värderingar och som aktivt sprider negativa budskap om jämställdhet. Den digitala dimensionen av pojkars och unga mäns liv kan påverka dem negativt i flera avseenden, inklusive att underbygga en negativ syn på jämställdhet, kvinnors och flickors rättigheter och demokratiska värderingar, vilket behöver adresseras i det våldsförebyggande arbetet.

En stor del av de som utsätter barn för kränkningar och våld på internet är själva barn. I det våldsförebyggande arbetet riktat mot barn bör fokus därför inte bara vara på den som utsätts, utan också på den som riskerar att utsätta någon, och även på varför man inte ska sprida integritetskränkande bilder eller filmer föreställande någon annan.

Jämställt föräldraskap för att förebygga våld

Föräldrar och vårdnadshavare spelar en central roll i det våldsförebyggande arbetet. Föräldraskapsstödande insatser kan bidra till att minska våld och konflikter i familjer. I en jämställd föräldrelation är risken för våld, förtryck och utnyttjande mindre.

Ett jämställt föräldraskap kan främjas genom olika former av föräldraskapsstöd. Arbetet med att nå ut till fler föräldrar och göra föräldraskapsstödande insatser tillgängliga för fler behöver fortsätta. Det innebär bland annat att systematiskt vända sig till alla föräldrar, oavsett kön, både före och efter barnets födelse. Det finns behov av att kommuner och regioner i hela landet utvecklar och säkerställer tillgången till föräldraskapsstödande insatser. Dessa insatser bör bland annat nå föräldrar i en hederskontext, i syfte att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. I betänkandet Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften — våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98) framhålls att många föräldrar saknar kunskap om våldsutsatthet på internet. Föräldrar kan behöva stöd i de digitala dimensionerna och i att kunna hjälpa och skydda sina barn från och förebygga digitalt utnyttjande och våld.

Tidigt förebyggande arbete mot efterfrågan och insatser för att förhindra utnyttjande i prostitution och sexuell exploatering

Det förebyggande arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt andra former av sexuell exploatering behöver utvecklas, både när det gäller utnyttjande som sker fysiskt och det som sker online. Det handlar dels om insatser som riktar sig mot köpare av sexuella handlingar, dels om tidigt förebyggande arbete som syftar till att minska efterfrågan och förhindra att unga utnyttjas i sugardejting, sexuell exploatering och prostitution.

För att stärka arbetet mot efterfrågan på köp av sexuella handlingar krävs samordnade insatser av myndigheter och civilsamhällets aktörer, bland annat informationsinsatser. Informationsinsatser riktade till en bredare allmänhet är viktiga för att motverka efterfrågan på köp av sexuella handlingar och utnyttjande i prostitution. De behöver även nå konsumenter av pornografi för att fler ska vara medvetna om risken att personer som förekommer i det material som distribueras som pornografi kan vara utsatta för synliga eller osynliga övergrepp. Utsatthet i pornografi sker inte

sällan i kombination med utnyttjande i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Kopplingarna mellan pornografi och prostitution behöver uppmärksammas i det tidiga förebyggande arbetet, tex. i skolan och föräldraskapsstöd och bland andra yrkesverksamma som möter målgruppen.

Insatserna ska syfta dels till att öka kunskapen om lagstiftning som förbjuder köp av sexuella handlingar och annan lagstiftning som rör sexuell exploatering, dels till att öka kunskapen om den omfattande våldsutsatthet som många utsatta befinner sig i samt om de kopplingar som finns mellan prostitution och människohandel och annan typ av brottslighet.

För att förebygga att unga och andra i sårbara situationer utnyttjas behöver information även riktas och anpassas specifikt till dessa grupper.

Tidigt förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive könsstymning av kvinnor

Det behöver bedrivas ett aktivt arbete mot de normer och värderingar som ligger till grund för hedersrelaterat våld och förtryck. Mödra- vårdscentraler, barnavårdscentraler och familjecentraler kan spela en avgörande roll för att sprida information om barns grundläggande fri- och rättigheter samt om förekomsten av kriminalisering på området, bl.a. avseende barn- och tvångsäktenskap och kvinnlig könsstymning. Föräldrar som lever i en hederskontext kan utsättas för starka påtryckningar från exempelvis släkt eller närstående att utöva våld mot sina barn, och därför behöver stöd finnas tillgängligt för att möjliggöra en brytning med miljöer präglade av hedersnormer.

Förskolan och skolan, liksom habilitering och den anpassade skolan, kan spela en avgörande roll i att förebygga och motverka hedersnormer. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver dessutom vara en integrerad del av det långsiktiga integrationsarbetet.

Könsstymning av flickor och kvinnor är ett allvarligt brott mot flickors och kvinnors mänskliga rättigheter och leder ofta till livslånga konsekvenser. Eftersom dessa ingrepp ofta sker i mycket låg ålder är tidigt förebyggande arbete avgörande. Verktyg och metoder behöver därför fortsatt utvecklas, spridas och implementeras för att nå ut med insatser till blivande och nyblivna föräldrar.

Upptäckt av våld och aktivt arbete för att agera vid våld

Att upptäcka våldsutsatta och våldsutövare, oavsett kön och ålder, är en förutsättning för att samhället ska kunna sätta in rätt insatser och motverka att våldet fortsätter och eskalerar. Våldsutsatthet påverkar hälsan negativt och minskar individens makt över det egna livet. Samhällets förmåga att upptäcka och agera vid våld behöver utvecklas, både när det gäller våld som pågår och våld som har skett tidigare i livet. Upptäckt av våld utgör ett eget strategiskt område i strategin, i syfte att tydliggöra vikten av att våldet upptäcks i större utsträckning och att klargöra centrala aktörers ansvar att agera så att utsatta kan lämna destruktiva relationer och situationer. Samtidigt är det viktigt att detta arbete hålls samman med det strategiska område som avser stöd och skydd till våldsutsatta.

Samhället måste arbeta aktivt för att tidigt upptäcka våld och bidra till att den som är våldsutsatt får det stöd och den hjälp som behövs och som personen har rätt till. För att våldet ska upphöra är det också centralt att upptäcka våldsutövning och utveckla insatser så att förövare kan upphöra med sitt våldsamma beteende. Det är viktigt att uppmärksamma frågor om våld på arbetsplatser och inom klientnära verksamheter som möter stora delar av befolkningen, särskilt inom verksamheter som möter målgrupper med förhöjd risk för våldsutsatthet, till exempel personer med funktionsnedsättning, personer med psykisk ohälsa eller personer med beroendeproblematik.

Socialstyrelsen genomför, under vissa förutsättningar, utredningar bland annat när ett barn har dödats eller utsatts för försök till dödligt våld eller när en vuxen person har dödats eller utsatts för försök till dödligt våld av en närstående eller tidigare närstående, i enlighet med lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Vartannat år sammanfattas utredningarna i rapporter till regeringen, där brister i samhällets skyddsnet identifieras och redogörs för. Dessa rapporter ska utgöra underlag för att löpande utveckla arbetet med att upptäcka risk eller pågående utsatthet för och utövande av våld.

Bättre kunskap och kapacitet inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården att upptäcka och agera vid våld

Hälso- och sjukvården och socialtjänsten har en viktig roll i att upptäcka både våldsutsatthet och våldsutövande. Hälso- och sjukvårdens, socialtjänstens och socialnämndens ansvar för arbetet mot våld i nära relationer regleras bl.a. i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39). Det finns ett behov av att stärka förmågan inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården att upptäcka våldsutsatthet och ställa relevanta frågor. Socialnämnden och hälso- och sjukvården behöver säkerställa att yrkesverksamma inom respektive område har kunskap och rutiner för att både ställa frågor om våld och agera vid misstanke eller upptäckt. I ett första steg behöver personalen kunna upptäcka våld och i ett andra steg identifiera vilken typ av utsatthet det handlar om för att kunna ge rätt stöd, skydd och behandling. Det är även viktigt att hälso- och sjukvården och socialtjänsten agerar vid upptäckt av våld, till exempel genom att hänvisa vidare för stöd eller behandling. Verktyg och information om skyldigheter enligt gällande författningar, såsom riskbedömningar, anmälan av oro för barn och anmälan av brott samt information om sekretessbrytande bestämmelser, behöver vara lättillgängliga och tydliga för att yrkesverksamma ska ha förutsättningar att agera vid upptäckt av våld.

Särskild uppmärksamhet för våld i ungas relationer och ungas våldsutsatthet

Killers våld mot tjejer och våld i ungas relationer behöver uppmärksammas i större utsträckning. Det kan handla om både tillfälliga relationer och parrelationer. Ungas utsatthet för våld, inklusive sexuell exploatering och sexuella övergrepp, kan få allvarliga konsekvenser men negligeras och förminskas ibland av vuxenvärlden. Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att det behövs mer forskning inom området och att

yrkesverksamma behöver ökad kunskap för att förbättra förutsättningarna att upptäcka både unga våldsutsatta och unga våldsutövare. Det är av stor vikt att samhällsaktörer i större utsträckning arbetar på ett sätt som når ut till barn och unga på de arenor de befinner sig, inte minst online. Kunskapen om digitala dimensioner av våld och dess konsekvenser behöver också stärkas hos yrkesverksamma som möter barn och unga i sitt arbete (Jämställdhetsmyndigheten 2025:5, Caman & Scott 2024, Korkmaz & Överlien 2024).

Ökad kapacitet att upptäcka och agera mot våldsutsatthet i grupper med särskild sårbarhet och ökad risk för utsatthet

Våldsutsatthet i vissa grupper eller för personer i särskilt sårbara livssituationer upptäcks mer sällan av samhället. Det kan bero på bristande kunskap som leder till att utsattheten inte synliggörs och att de rutiner, arbetssätt och metoder som används inte är anpassade efter målgruppernas behov. Samhällets kapacitet att upptäcka särskild sårbarhet eller utsatthet bland individer och grupper behöver därför stärkas, till exempel bland barn, hbtqi-personer, kvinnor med utländsk bakgrund, personer som lever i en hederskontext, personer i prostitution och människohandel, personer med funktionsnedsättningar, äldre samt kvinnor med beroendeproblematik. Det är dessutom viktigt att särskilt uppmärksamma flickor och kvinnor som tillhör nationella minoriteter samt barn och unga i samhällsvård.

Tidig upptäckt av hedersrelaterat våld och förtryck

Att tidigt identifiera barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är avgörande för att kunna ge adekvat stöd och skydd samt sätta in rätt insatser för att förhindra att förtrycket fortsätter. Det är även angeläget att öka upptäckten av vuxna som lever i en hederskontext, så att utsatta kan få hjälp att lämna destruktiva relationer och situationer. Verksamheter som möter dessa målgrupper behöver ha kunskap om gällande lagsstiftning och etablerade rutiner för samverkan med bland annat skola, rättsväsende, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det behöver säkerställas att yrkesverksamma har den kunskap som krävs för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck, till exempel vid risk för att någon förs ut ur landet mot sin vilja eller vid risk för kvinnlig könsstympning. Vidare är det angeläget att skolpersonal har kunskap om sin skyldighet att anmäla oro vid misstanke om att barn far illa. När det gäller barn och vuxna är det viktigt att nyanlända till Sverige får kunskap om relevant lagstiftning samt om sina rättigheter och skyldigheter.

Arbetsgivare har en central roll för ökad upptäckt av våld i arbetslivet

Alla har rätt till en trygg och säker arbetsmiljö. För den som är utsatt för våld i exempelvis en relation kan arbetsplatsen vara den enda plats där det är möjligt att ha kontakt med andra och känna sig trygg. Arbetsgivare har en viktig roll i att hantera risker i arbetsmiljön, både inom offentliga och privata verksamheter. Genom att arbeta systematiskt och ta tillvara de relevanta kunskaper som finns på arbetsplatsen, går många risker för våld och hot om våld att förebygga. Det systematiska arbetsmiljöarbetet omfattar hela verksamheten. Det gäller också för distansarbete, till exempel när arbetstagaren arbetar hemifrån. Ju mer kunskap arbetsgivare

har om risker som exempelvis våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, desto lättare är det att uppmärksamma och stödja utsatta arbetstagare. Om det inte finns tillräckliga kunskaper i verksamheten ska en extern expert anlitas, exempelvis från företagshälsovården som också kan erbjuda krisstöd. Åtgärderna behöver följas upp för att säkerställa att de har fått effekt. Den som drabbas av våld och hot kan bli sjuk efteråt. Om det händer ska arbetsgivaren anpassa arbetet för den drabbade. Arbetet kan i relevanta delar bedrivas tillsammans med arbetet mot diskriminering inklusive sexuella trakasserier. Alla arbetsgivare ska ha riktlinjer och rutiner i syfte att förhindra sexuella trakasserier.

Stöd och skydd till våldsutsatta – förbättrad tillgång och ökad jämlikhet över hela landet

Samhället har en skyldighet att tillhandahålla stöd och skydd till våldsutsatta. Socialnämnderna ska verka för att den som har utsatts för brott, liksom dennes närstående, får stöd och hjälp. Enligt socialtjänstlagen (2025:400) ska socialnämnderna särskilt uppmärksamma att personer kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation, exempelvis kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående man, andra personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av någon närstående samt personer som är eller har varit utsatta för hedersrelaterat våld eller förtryck. Skyddat boende utgör en central del i skyddet av våldsutsatta kvinnor. Insatsen är ofta avgörande för ett uppbrott från en våldsam partner, men utgör även en viktig förebyggande insats för att motverka fortsatt eller upptrappat våld.

Stöd och skydd till våldsutsatta barn och vuxna behöver fortsätta att utvecklas och vara jämlikt över hela landet. Samhällets insatser måste vara tillgängliga och likvärdiga för alla. Våldsutsatta kan ha olika behov beroende på faktorer som ålder, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Stöd- och skyddsinsatserna behöver därför utgå från och möta individens livssituation och behov, samtidigt som stödet som ges ska genomsyras av ett rättighetsbaserat arbetssätt. Det är angeläget att samhället har låga trösklar till stöd- och skyddsinsatser och att hjälp kan ges så länge det finns ett behov.

De ideella organisationernas verksamhet på brottsofferområdet spelar en viktig roll för att förebygga våld och ge stöd till utsatta och deras roll för att lyfta fram de utsattas berättelse är central. För att stärka det civila samhällets förutsättningar att förebygga våld och ge stöd åt våldsutsatta har regeringen beslutat om flera bidragsförordningar. Det är fortsatt viktigt att organisationernas kunskap och erfarenhet tillvaratas och att de har goda förutsättningar för att bedriva brottsofferstödande verksamhet inom ramen för de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande.

Många kvinnojourer har sedan länge även varit viktiga aktörer för att erbjuda skyddat boende och stöd till barn och vuxna som utsatts för hot, våld eller andra övergrepp. Den 1 april 2024 trädde ett nytt regelverk i kraft som innebär att skyddat boende numera är en boendeinsats enligt socialtjänstlagen. Det nya regelverket innebär bl.a. skärpta kvalitetskrav och krav på tillstånd från IVO för att yrkesmässigt få bedriva skyddat boende. Statskontoret har fått i uppdrag att följa upp reformen, bl.a.

avseende regelverkets effekter för såväl de skyddsbehövande som idéburna aktörer som bedriver skyddat boende (S2025/00585). Regeringen avser att följa frågan noga.

Skr. 2025/26:245

Låga trösklar till stöd- och skyddsinsatser

Låga trösklar är avgörande för att den som är våldsutsatt ska söka hjälp för att lämna utsattheten. Viktiga åtgärder inom området handlar exempelvis om samordnad stödkedja för våldsutsatta och reella möjligheter att lämna våldsamma relationer, tillgång till skyddat boende, insatser mot psykiskt och ekonomiskt våld.

Det måste finnas lättillgänglig och anpassad information i olika format, och det ska vara enkelt att komma i kontakt med relevanta samhällsaktörer. Detta gäller oavsett om stödet kommer från t.ex. socialtjänsten, andra myndigheter på lokal nivå, hälso- och sjukvården eller aktörer inom civilsamhället. Tillsammans utgör insatserna grunderna för det lämningsprogram som presenterades 2024 i åtgärdsprogrammet Fri och trygg utan våld och förtryck och som ska vidareutvecklas under strategiperioden.

För vissa målgrupper kan det dessutom behövas uppsökande arbete för att nå ut med information om vart man kan vända sig för skydd, stöd och vård. En central del i arbetet är att stärka tilliten till samhällets aktörer, så att våldsutsatta känner förtroende för att samhället kan erbjuda adekvat stöd och skydd. Samhället behöver exempelvis bli bättre på att nå ut till och tillhandahålla insatser för kvinnor i hemlöshet, personer med beroendeproblematik och individer som är utsatta för prostitution eller människohandel eller som utnyttjas i pornografi.

Ansvariga aktörer behöver säkerställa att de insatser som erbjuds motsvarar våldsutsattas behov och att det finns kunskap och insatser för att möta särskild sårbarhet eller ökad risk för våldsutsatthet. Stödet måste vara lättillgängligt och anpassat för att kunna nå både vuxna och barn, oavsett kön, ålder, funktionsförmåga eller vilken form av våld personen har varit utsatt för.

Stärkta möjligheter för utsatta att lämna relationer och sammanhang där våld och hot förekommer

En viktig del i samhällets insatser för stöd och skydd är att underlätta för våldsutsatta att lämna relationer och sammanhang där våld och hot förekommer. Reformen om skyddat boende syftar till att förbättra skyddet för, och stödet till, de som är i behov av skyddat boende, och att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett sådant boende. Den genomförda reformen är ett viktigt steg i arbetet för att säkerställa att våldsutsatta får adekvat skydd och stöd som är likvärdigt i kvalitet och innehåll. I samband med reformens införande har regeringen lämnat flera uppdrag i syfte att stötta implementeringen och att följa upp effekterna av det nya regelverket för skyddat boende. Det finns även ett tillfälligt statsbidrag till ideella organisationer för kvalitetshöjande åtgärder på skyddade boenden.

Ett särskilt fokus behöver riktas mot personer med ett starkt beroendeförhållande till andra, vilket kan försvåra möjligheterna att bryta upp. Det handlar ofta om våld i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, men också om personer som har utsatts utanför nära relationer, till exempel vid prostitution, människohandel eller andra former av sexuell exploatering. Personer i hemlöshet är en annan utsatt grupp som

behöver stöd att ordna stadigvarande boende för att komma bort från våldsutsatthet. Även personer med funktionsnedsättning och äldre personer kan uppleva en särskild problematik både gällande beroendeställning och att ta del av olika stödinsatser på grund av bristande tillgänglighet till stödinsatser. En central del i detta arbete är att säkerställa tillgänglig information om samhällets skydd- och stödinsatser samt våldsutsattas rättigheter. Informationen behöver utformas så att alla kan ta del av den, även personer som är nyanlända i Sverige, och andra med migranterfarenhet, liksom äldre och personer med funktionsnedsättning.

Det finns även ett behov av att synliggöra och motverka eftervåld, dvs. det våld som fortsätter efter att den våldsutsatta har lyckats lämna. Detta förutsätter god kunskap hos yrkesverksamma, bland annat om stöd till våldsutsatta som lever med skyddade personuppgifter och om ny lagstiftning, såsom ändringarna i föräldrabalken som betonar att risken för att barnet far illa ska sättas främst i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Stärkt myndighetssamverkan kring utsatta individer

Våldsutsatta är ofta i behov av stödinsatser från flera samhällsaktörer. Att dessa insatser är samordnade är en avgörande faktor för att de ska bli framgångsrika. Myndighetssamverkan kring individen är därför central. Regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck och samverkan i särskilda barnahus är samverkansformer som med fördel kan vidareutvecklas. Exempelvis har Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur en samordnad stödkedja för våldsutsatta bör utformas, vilka aktörer som bör ingå, vilka yrkesgrupper som bör vara involverade och hur stödet kan individanpassas. Det finns även kommuner som redan utarbetar sammanhållna stödkedjor för vuxna, i likhet med barnahus. Fortsatt utveckling av myndighetssamverkan, i form av sådana verksamheter och funktioner, är av stor vikt för att underlätta för våldsutsatta att leva fria från våld, förtryck och utnyttjande.

Många våldsutsatta har komplexa stödbehov och det är inte ovanligt att insatser från samhället behövs under lång tid. Detta gäller exempelvis barn och unga som har varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och har tvingats lämna sin familj eller sitt sammanhang. Det kan även avse barn och unga som har kommit tillbaka efter att ha förts ut ur landet och utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Samordningen av aktörernas arbete på brottsofferområdet och samverkan mellan olika aktörer är därför avgörande för att möjliggöra ett effektivt stöd till brottsoffer.

Jämlik tillgång till insatser

Tillgången till skydd- och stödinsatser är inte jämlik. Det finns skillnader både mellan olika målgrupper och mellan olika delar av landet. Det finns bland annat brister i kommunernas insatser för barn och vuxna som har utsatts för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering, exempelvis saknas ofta tillgång till specialiserat stöd för dessa grupper (SOU 2023:97).

Även hälso- och sjukvårdens stöd till våldsutsatta varierar mellan regionerna. Arbetet för specialiserat och jämlikt stöd till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck behöver fortsatt utvecklas i hela

landet, bl.a. inom ramen för regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Skr. 2025/26:245

Ansvariga aktörer behöver arbeta för att utveckla en mer jämlik tillgång till skydd och stöd. Ett särskilt fokus behöver riktas mot små och medelstora kommuner och regioner samt aktörer i glesbygd för att säkerställa likvärdiga insatser för våldsutsatta i hela landet. För att säkra en jämlik tillgång till stöd och skydd krävs även att insatser utvecklas för att bättre möta behoven hos vissa grupper av våldsutsatta, exempelvis personer med funktionsnedsättning som kan ha behov av särskilt anpassat stöd. Stödet behöver därför alltid utgå från den enskildes behov. Detta kan bland annat främjas genom myndighetssamverkan och gemensamma insatser för våldsutsatta. Sådana initiativ kan underlätta för små kommuner och regioner att tillhandahålla specialiserat stöd till målgrupper som de mer sällan möter i sin verksamhet. Många kommuner har inte möjlighet att på egen hand erbjuda målgruppsanpassat och specialiserat stöd till våldsutsatta och är därför i behov av samverkan med närliggande kommuner och andra aktörer för att kunna fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Specialiserat och målgruppsanpassat stöd till våldsutsatta kan med fördel utvecklas och inrättas i samverkan mellan stödverksamheter för våldsutsatta barn och vuxna.

Stärkta insatser mot psykiskt våld

Psykiskt våld är vanligt förekommande, inte minst bland unga. Det får stora konsekvenser för de utsatta, men tas inte alltid på lika stort allvar som exempelvis fysiskt eller sexuellt våld. Det innebär att riskerna kan underskattas, trots att dödligt våld ibland föregås främst eller enbart av psykiskt våld. Det är därför angeläget att utveckla kunskap och beredskap bland aktörer som möter våldsutsatta, för att kunna ge stöd och skydd till personer som utsätts för psykiskt våld.

Stärkta insatser mot ekonomiskt våld

Ekonomiskt våld kan vara en del av andra former av våld, såsom mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Ekonomiskt våld kan försvåra för våldsutsatta att lämna relationer och att skaffa en egen bostad. Det är därför nödvändigt att kunskapen om ekonomiskt våld och dess olika uttrycksformer och mekanismer ökar, i synnerhet bland klientnära myndigheter.

Ett långsiktigt och sammanhållet stöd för personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

Det finns ofta en komplex hotbild mot personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, eftersom våldet och förtrycket ofta utövas och stöds av flera personer. Utsatta behöver i regel lämna hela, eller stora delar av, sin familj, sin släkt och sitt sociala sammanhang. Det ökar behovet av stöd från samhället, även på lång sikt. Behovet är särskilt stort när den utsatta är barn eller ung vuxen. Utsatta behöver i större utsträckning få tillgång till långsiktigt och sammanhållet stöd och skydd, liksom stöd i praktiska frågor såsom hjälp med boende, ekonomi och fritidsaktiviteter. Kontinuerliga hot- och riskbedömningar är avgörande för att säkerställa

skydd. Utöver regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck kan barnahus spela en viktig roll i detta arbete. Barnahusen behöver också vidareutveckla sin verksamhet och kunskap om målgruppen, vilket med fördel kan ske genom samverkan med regionala resurscentrum och andra stödverksamheter för våldsutsatta. Det långsiktiga stödet till barn som har förts utomlands och utsatts för olika former av hedersrelaterat våld och förtryck behöver utvecklas och säkerställas över hela landet. Det finns dessutom ett stort behov av mer kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet om verkningsfulla insatser för målgruppen (Forte 2022, Förebyggande arbete och riskhantering av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. En systematisk kartläggning).

Brottsbekämpning – ökad operativ förmåga att effektivt förebygga, utreda och lagföra brott

Att förebygga och motverka våld, förtryck och utnyttjande inom de områden som omfattas av de jämställdhetspolitiska delmålen har under lång tid varit både en kriminalpolitisk och jämställdhetspolitisk prioritering. Regeringens utgångspunkt är att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexualbrott, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med samma kraft som den organiserade brottsligheten. Det är avgörande för att nå nollvisionen för det dödliga våldet mot kvinnor. Det finns kopplingar mellan de våldsområden som strategin omfattar och gängkriminalitet. Yrkesverksamma har till exempel uppmärksammat att flickor och kvinnor utsätts för sexuell exploatering i gängkriminella miljöer (Jämställdhetsmyndigheten 2024:3, SOU 2025:28). Det behövs även mer kunskap om kopplingarna till annan brottslighet, exempelvis mellan hedersrelaterat våld och förtryck och gängrelaterad kriminalitet. Ett annat viktigt utvecklingsområde är uppsökande arbete och spaning på internet, bland annat för att aktivt kunna identifiera barn och unga som utnyttjas eller exploateras sexuellt.

Rättsväsendets myndigheter har tillsammans en avgörande roll i att förebygga, utreda och lagföra de brott som faller inom ramen för strategin. Alla, oavsett kön och ålder, ska känna tillit och trygghet i att få sin sak prövad i en rättssäker process.

Kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet ska vara vägledande i arbetet för att beivra fler brott och öka personuppleringen

Det arbete som myndigheterna genomför för att implementera och utveckla metoder för att mer effektivt upptäcka, förebygga och förhindra våld, förtryck och utnyttjande behöver fortsatt utvecklas. Det handlar bland annat om att använda befintliga metodstöd och sprida effektiva metoder nationellt, så att de får genomslag brett i de egna organisationerna och används i det praktiska arbetet. Behovet av utvecklade arbetssätt gäller flera områden, såsom hedersrelaterat våld och förtryck, sexuell exploatering och människohandel. Detsamma gäller för könsstympning av kvinnor. Brottsligheten inom dessa områden kan vara komplex och är ofta dold. Det är därför viktigt med metodstöd, rättslig vägledning, rutiner, och samverkan för att möjliggöra att brott kan utredas och lagföras. Kunskap om relevanta

bestämmelser måste finnas inom hela rättsväsendet och hos andra relevanta yrkesgrupper som möter utsatta. Tillämpningen av relevant lagstiftning behöver följas upp så att rättsväsendets förmåga att agera effektivt mot våld, förtryck och utnyttjande är effektivt.

Arbetet mot våld, förtryck och utnyttjande ska fortsatt prioriteras

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck behöver prioriteras inom brottsbekämpningen. Det handlar om att bekämpa dessa brott med samma kraft som organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Det är också viktigt att hitta synergier i det brottsbekämpande arbetet där det är möjligt, eftersom misstänkta gärningspersoner kan vara involverade i flera olika former av brottslighet.

Myndighetssamverkan kring den enskilde

Det behövs en stärkt operativ samverkan mellan bland annat polis, åklagare, kriminalvård, hälso- och sjukvård samt socialtjänst kring enskilda personer. Detta gäller i förhållande till såväl våldsutsatta som våldsutövare. När det gäller våldsutövare bör fokus särskilt riktas mot högriskaktörer och återfallsförbrytare. För att samverkan ska bli effektiv behöver myndigheterna kunna utbyta information med varandra. Det är därför viktigt att berörda har kunskap om sekretessbrytande bestämmelser samt om möjligheter och skyldigheter att polisanmäla brott.

Det behövs breda brottsförebyggande insatser med fokus på barn och unga

Att som barn utsättas för våld eller bevittna våld ökar risken för ohälsa, kriminalitet och andra problem senare i livet. Barn som upplever våld i hemmet eller i sitt närområde löper en ökad risk att själva använda våld, och över tid kan våldet normaliseras. Det är därför angeläget med ett brett främjande och förebyggande arbete som förhindrar att barn och unga utnyttjas och involveras i kriminalitet. Genom att agera tidigt – innan våldet eskalerar eller innan unga fastnar i destruktiva miljöer – kan samhället minska både nyrekrytering till kriminalitet och återfall i våld. Det finns stora vinster med att samordna det breda brottsförebyggande arbetet med det våldsförebyggande arbete som bedrivs inom jämställdhetspolitiken, vilket skapar möjligheter till samverkan och synergier. Att motverka destruktiva föreställningar om maskulinitet och prokriminella attityder och värderingar utgör centrala komponenter i arbetet för att motverka våld, förtryck och utnyttjande.

Lagstiftningsåtgärder

Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck utgör allvarlig brottslighet som tidigare inte prioriterats tillräckligt. Ingen ska behöva leva i rädsla för våld, kränkningar och förtryck. Allt våld och förtryck som drabbar kvinnor och barn måste mötas med kraft och precision i lagstiftningen, oavsett hur det kommer till uttryck. Ett flertal lagändringar som får betydelse för att mer effektivt motverka mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck har därför genomförts.

Regeringen avser att följa utvecklingen för att bedöma dess effekter. Dessa lagändringar innefattar bland annat följande:

- Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor: Hyresgäster som begår brott bl.a. mot en närstående ska kunna sägas upp i större utsträckning. Samtidigt förstärks möjligheten för den brottsutsatta att få ta över hyresavtalet för egen del. I kraft den 1 juli 2024.
- Skärpta regler om kontaktförbud: En presumtion har införts för kontaktförbud efter allvarliga brott i nära relationer. Andra omständigheter än tidigare brottslighet ska få större betydelse vid riskbedömningen inför att kontaktförbud meddelas. Kontaktförbud ska kunna omfatta större geografiska områden, som en hel kommun. I kraft den 1 juli 2025.
- Utökade möjligheter att dela sekretessbelagd information mellan myndigheter: Det handlar bland annat om att socialtjänst och polis ska kunna dela information när det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. I kraft den 1 december 2025.
- Stärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar: Den som genomför ett samlag eller en annan sexuell handling med ett barn under 18 år och otillbörligt utnyttjar att barnet på grund av t.ex. psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller gärningsmannens auktoritet har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet kan dömas för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn. Vidare kriminaliseras köp av sexuell handling som utförs utan fysisk kontakt, till exempel via internet. I kraft den 1 juli 2025.
- Kriminalisering av oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp: I syfte att stärka skyddet för de flickor och kvinnor som lever i en hederskontext har oskuldskontroller, intygande av sexuell oskuld och oskuldsingrepp kriminaliserats särskilt. Samtidigt har underlåtenhet att avslöja eller förhindra äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott kriminaliserats. I kraft den 1 december 2025.
- Skärpta regler för villkorlig frigivning: Genom ändringarna har den andel av ett tidsbestämt fängelsestraff som måste avtjänas innan villkorlig frigivning kan ske höjts från två tredjedelar till tre fjärdedelar, inledningsvis för fängelsestraff om sex år eller mer. Ändringarna innebär även bl.a. att den villkorliga frigivningen ska skjutas upp i vissa fall om det finns en konkret och beaktansvärd risk för att den dömde begår nya brott av allvarligt slag. I kraft den 1 januari 2026.
- Säkerhetsförvaring: En ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd införs. Påföljden ska kunna användas för personer som har begått vissa allvarliga brott och som har en hög risk för återfall i sådan brottslighet. I kraft den 15 april 2026.

Regeringen har även föreslagit flertalet ytterligare lagstiftningsåtgärder:

- Förbud mot kusinäktenskap: Regeringen föreslår att det ska införas ett förbud mot kusinäktenskap och äktenskap mellan andra nära släktingar. Syftet är att motverka hedersrelaterat förtryck, tvång och andra påtryckningar vid ingående av äktenskap.

- Livstidsstraff vid flera fall av grova våldtäkter: Den som vid samma tillfälle döms för flera grova våldtäkter ska kunna få livstids fängelse, vilket inte är fallet idag.
- Häktningspresumtionen utvidgas: Häktningspresumtionen ska utvidgas till att även omfatta grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning och hedersförtryck.
- Omfattande straffskärpningar: Skärpta straffskalor i fråga om flera olika brott, däribland grova vålds- och sexualbrott.

Skr. 2025/26:245

Utreseförbudet i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga har dessutom utvidgats. Utreseförbud ska kunna beslutas om det finns en påtaglig risk för att ett barn förs utomlands eller lämnar Sverige och barnets hälsa eller utveckling skadas under utlandsvistelsen. Regeringen har också föreslagit att utländska otillåtna äktenskap, bl.a. kusinäktenskap, månggiften och barnäktenskap, aldrig ska erkännas i Sverige. Regeringen har därtill föreslagit att ett nytt brott ska införas i brottsbalken, med beteckningen psykiskt våld. Förslaget innebär att det blir straffbart att upprepat utsätta en annan person för vissa typer av kränkningar, t.ex. otillbörligt tvång och otillbörliga hot, om kränkningarna sammantagna varit ägnade att allvarligt skada den utsattas självkänsla. Krav, förenade med hot, i förhållande till den utsattas utseende, umgänge, sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck, inklusive s.k. omvändelseförsök, kan utgöra tvång i straffbestämmelsens mening. Det kan också handla om tvång att bära slöja eller krav på att vara kvar i en relation eller i ett äktenskap. Psykiskt våld föreslås även kunna ingå som ett led i brottet hedersförtryck. Regeringen har också lagt fram förslag om att det straffbara området för brotten vilseledande till äktenskapsresa, som byter namn till äktenskapsresebrott, och äktenskapstvång utvidgas, att det införs ett nytt brott, äktenskapsresebrott mot barn, att försök till äktenskapsresebrott och äktenskapsresebrott mot barn kriminaliseras, att straffen för äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och äktenskapsresebrott skärps och att hemliga tvångsmedel ska kunna användas i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott.

Det är viktigt att polis och andra relevanta aktörer, såsom socialtjänst, har tillräcklig kunskap för att identifiera olika former av hedersrelaterad brottslighet. Hedersrelaterad brottslighet har generellt en lägre personupplärning än brottslighet som rör mäns våld mot kvinnor. Detta kan delvis förklaras av att flera av brottstyperna är relativt nya och att det kan ta tid innan effekten av nya kriminaliseringar får genomslag (skr. 2024/25:69). Det kan även bero på andra faktorer såsom att ärendena är mycket komplexa att utreda och att det kan finnas ett bristande förtroende för samhällets förmåga att ge rätt stöd och skydd för brottsoffer och vittnen.

Återfallsförebyggande arbete – ett utvecklingsarbete som når fler

Det återfallsförebyggande arbetet utgör en viktig del av samhällets samlade insatser för att våld, förtryck och utnyttjande ska upphöra. Riktade insatser behövs för att den eller de som utövar våld ska förändra och inte återfalla i ett våldsamt beteende. Arbetet syftar även till att förebygga så

kallat eftervård i samband med och efter att en våldsam relation har tagit slut.

Utgångspunkten för det återfallsförebyggande arbetet är att stödjande och behandlande insatser för våldsutövare ska utgå från de våldutsattas behov av skydd, stöd och säkerhet. Också när syftet är stödjande och förebyggande måste de handlingar som utgör kriminella gärningar lagföras. Det överordnade målet är att våld, förtryck och utnyttjande ska upphöra, med brottsoffren i fokus.

Det återfallsförebyggande arbetet har utvecklats under de senaste åren, särskilt i förhållande till personer som utövar eller har utövat våld mot närstående. Samtidigt finns utvecklingspotential, bland annat när det gäller att identifiera våldsutövare och motivera dem till behandling, något som gäller även vid hedersrelaterat våld och förtryck. Därtill kan kunskap, metoder, samverkan och uppföljning av det återfallsförebyggande arbetet utvecklas. Tillgången till insatser bör vara jämlik över landet och utbudet av insatser vara brett och anpassat efter individens behov och mottaglighet.

Det återfallsförebyggande arbetet bör bedrivas i linje med Istanbulkonventionen, som ålägger parterna att vidta åtgärder som syftar till att personer som har utövat våld förändrar våldsamma beteendemönster och förebygger nya brott.

Fortsätta påbörjat utvecklingsarbete

Arbetet behöver även fortsättningsvis inriktas på målgrupper med störst risk för att utöva våld. Samtidigt behöver det återfallsförebyggande arbetet med våldsutövare särskilt fokusera på de områden och grupper där det i dag saknas kunskap om verkningsfulla metoder och arbetssätt. Exempel på sådana grupper är personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck, unga våldsutövare, inklusive unga som begår sexualbrott, samt personer med funktionsnedsättning, där stöd och vägledning ofta saknas. Även våldsutövare över 65 år behöver uppmärksammas i större utsträckning.

Våldsutövare bör få jämlik tillgång till insatser

Myndigheter med uppdrag att stödja utvecklingen inom det återfallsförebyggande området bör fokusera på att stärka stödet till små och medelstora kommuner och regioner, samt aktörer i glesbygd. Detta är avgörande för att säkerställa likvärdiga insatser för våldsutövare i hela landet. En del i detta arbete kan vara att utveckla former för myndighetssamverkan, både på strategisk nivå och kring enskilda individer, för att tillgängliggöra insatser för fler och säkerställa att de motsvarar målgruppernas behov.

Stärkt fokus på personer som begår sexualbrott

Det återfallsförebyggande arbetet behöver uppmärksamma och förebygga sexuellt våld och utnyttjande. Det återfallsförebyggande arbetet har främst fokuserat på våld mot närstående. Arbetet behöver också fokusera på personer som begår andra former av sexualbrott, exempelvis personer som tidigare har begått sexualbrott mot okända och kan tänkas återfalla i brott. Fler kommuner bör även utveckla sitt arbete för att ge stöd till män som vill sluta att utnyttja personer i prostitution. Myndigheter och andra aktörer behöver därför stärka de återfallsförebyggande insatserna riktade bland

annat till pojkar och unga män som har köpt sexuella handlingar eller begått annat sexualbrott. Skr. 2025/26:245

Återfallsförebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

För att motverka våldsutövande och stärka de våldsutsattas situation behöver ett utvecklingsarbete bedrivas med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck, bl.a. inom ramen för Socialstyrelsens nationella samordning och kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete med våldsutövare. Syftet är att ta fram kunskap om verkningsfulla återfallsförebyggande metoder och arbetssätt.

Det är viktigt att beakta att personer som lever i en hederskontext både kan vara våldsutsatta och våldsutövare och att även flickor och kvinnor kan bidra till att upprätthålla hedersnormer. Pojkars och unga mäns våldsutövande kan i vissa fall bero på att de tvingas att kontrollera sina systerar eller andra släktingar.

4.5 En nationell samverkansstruktur för att stödja genomförandet av den nationella strategin

Regeringens bedömning

För att stärka förutsättningarna för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande behövs en nationell samverkansstruktur. Denna samverkansstruktur innebär följande:

- Jämställdhetsmyndigheten ska samordna arbetet i den nationella samverkansstrukturen samt stödja och bidra till att den nationella samverkansstrukturens arbete utgår från strategins utgångspunkter och dess utpekade strategiska områden.
- Ett urval av centrala myndigheter ska ingå i samverkansstrukturen och bidra till arbetet utifrån sina verksamhetsområden.
- Socialstyrelsen ska ingå i samverkansstrukturen och ansvara för nationell samordning och kunskapsstöd inom socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens område.
- Länsstyrelserna ska ingå i samverkansstrukturen och ansvara för regional samordning och stöd samt regionalt och lokalt bidra i arbetet med kunskapsutveckling och uppföljning.

Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid), Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) och andra relevanta aktörer bör bidra till kunskapsutvecklingen inom samverkansstrukturen.

Utredningens förslag

Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det inom Jämställdhetsmyndigheten ska inrättas ett nationellt samordningscentrum för arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära

relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen föreslår även en ändring av centrala myndigheters instruktioner. Berörda myndigheter skulle därtill enligt utredningens förslag ges ett gemensamt förberedande uppdrag att ta fram en plan för arbetet.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag om att inrätta ett nationellt samordningscentrum. Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag att det samordnande ansvaret ska ligga hos Jämställdhetsmyndigheten men att det inte bör regleras genom att styra hur myndigheten ska organisera uppgiften eftersom det rör myndighetens inre organisation. En majoritet av remissinstanserna tillstyrker även utredningens förslag om centrala myndigheters deltagande i arbetet. Några av de myndigheter som föreslås få ändrade instruktioner, exempelvis *Brottsförebyggande rådet*, *Kriminalvården*, *Migrationsverket* och *Statens skolverk*, är positiva till att bidra i arbetet men avstyrker eller är tveksamma till att det bör ske genom instruktionsändring. Andra remissinstanser, exempelvis *Jämställdhetsmyndigheten*, *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)*, *Region Västerbotten*, *Rättsmedicinalverket* och *Sametinget*, föreslår att fler myndigheter inkluderas. Myndigheter som nämns är Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Statens institutionsstyrelse (SiS), Arbetsmiljöverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Rättsmedicinalverket. *Barnombudsmannen*, *Jämställdhetsmyndigheten* och *Riksorganisationen GAPF – Glöm aldrig Pela och Fadime* m.fl. framhåller att Barnombudsmannen är en central aktör.

Skälen för regeringens bedömning

Arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande är tvärssektoriellt och komplext. Det innebär ett stort behov av samordning eftersom insatser krävs från ett stort antal aktörer och myndigheter inom flera politikområden, till exempel inom kriminalpolitiken, socialpolitiken, utbildningspolitiken och barnrättspolitik. Arbetet behöver därför omfatta en mängd olika aktörer, såsom myndigheter, regioner, kommuner, det privata näringslivet och civilsamhället. För att dessa aktörer på ett effektivt sätt ska kunna bidra till genomförandet av strategin krävs en tydlig samordning och stödstruktur.

I dag finns flera olika strukturer och nätverk för samordning och samverkan inom ramen för arbetet med de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande. Jämställdhetsmyndigheten har tagit initiativ till ett råd för generaldirektörer samt ett myndighetsnätverk i syfte att stärka samordningen och arbetet inom ramen för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (skr. 2016/16:10). Länsstyrelserna har flera nätverk mot våld, förtryck och utnyttjande som samlar aktörer på nationell, regional och lokal nivå, inklusive ett nätverk för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelserna har även i uppdrag att utveckla regionala resurscentrum, en samverkansform för stöd till barn och vuxna som utsätts

för hedersrelaterat våld och förtryck. Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet (NCK) sammankallar ett myndighetsnätverk som fungerar som ett forum för kunskapsutveckling. Den nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM) vid Jämställdhetsmyndigheten har sin grund i myndighetens instruktionsenliga uppgift att samordna och utveckla samverkan mot prostitution och människohandel. Den 1 januari 2026 fick Jämställdhetsmyndigheten ett utökat ansvar för att nationellt samordna arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, i samband med överföringen av vissa uppgifter från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Därutöver finns flera etablerade samverkansstrukturer och liknande arbetsformer som är betydelsefulla för arbetet med den nationella strategin och de jämställdhetspolitiska delmålen, bl.a. inom brottsofferområdet och det brottsförebyggande området.

Många myndigheter har redan i dag uppdrag eller uppgifter inom arbetet mot våld, förtryck och utnyttjande och är centrala aktörer. Det finns även ett antal nätverk för samordning och samverkan inom närliggande områden, exempelvis har Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet (Ju2025/01724). Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (skr. 2016/16:10) och olika regeringsuppdrag har bidragit till att stärka samverkan mellan myndigheterna. Samtidigt visar uppföljningar och utvärderingar att det fortfarande finns utvecklingsbehov, särskilt när det gäller samverkan för att förebygga och förhindra våld. Flera av de myndigheter som berörs av utredningens förslag om inrättandet av ett samordningscentrum har också efterfrågat en tydligare samordningsstruktur för att underlätta samverkan. Utredningen har föreslagit att de myndigheter som ska ingå i den nationella samverkansstrukturen får ett likalydande tillägg i sina respektive instruktioner.

Regeringen bedömer att det behövs en tydlig struktur för att stödja genomförandet av strategin och därmed nå regeringens nollvision för det dödliga våldet mot kvinnor. En stor utmaning för att nå denna vision är brister i samverkan mellan berörda aktörer i den kedja av insatser som krävs för att förebygga och förhindra våldet. För att betona att samverkan ska stå i fokus för den nationella samordningen ska denna struktur benämnas *samverkansstruktur*.

Regeringen bedömer att det behöver bli tydligare på vilket sätt och i vilken utsträckning respektive myndighet ska bidra i arbetet, inte minst för att möjliggöra en bedömning av det långsiktiga behovet av resurser. Regeringen bedömer därför att ett antal myndigheter ska delta i samverkansstrukturen samt utveckla och planera hur den egna myndigheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande inom sina respektive verksamhetsområden. Därigenom skapas förutsättningar för att bedöma eventuella behov av fortsatt styrning.

Jämställdhetsmyndigheten har i uppgift att samordna jämställdhetspolitiska insatser samt att främja utvecklingen av förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, prostitution och människohandel för alla ändamål samt hedersrelaterat våld och förtryck. Genom att Jämställdhetsmyndigheten på nationell nivå samordnar arbetet får myndigheten stärkta förutsättningar att exempelvis stödja och bidra till ökad samverkan, identifiera gemensamma utmaningar och stärka kunskapsutvecklingen.

Mot denna bakgrund har regeringen gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att samordna en nationell samverkansstruktur och tillsammans med relevanta myndigheter främja samverkan på nationell, regional och lokal nivå. Myndigheten ska stödja och bidra till att den nationella samverkansstrukturens arbete utgår från strategins utgångspunkter och dess utpekade strategiska områden. Jämställdhetsmyndigheten ska även lämna förslag på en långsiktig plan för den nationella samverkansstrukturen (A2026/00420).

Centrala myndigheter som ska ingå i samverkansstrukturen och utveckla arbetet

För att stärka förutsättningarna för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande och nollvisionen för det dödliga våldet mot kvinnor finns ett behov av en tydlig struktur för samordning och samverkan. Ett antal myndigheter som är centrala för strategins genomförande har därför getts i uppdrag att delta i en samverkansstruktur och utveckla arbetet inom de strategiska områdena. Uppdraget ska ligga till grund för regeringens bedömning av den fortsatta styrningen (A2026/00420).

De myndigheter som ingår i uppdraget är sådana som har uppgifter eller återkommande uppdrag som är centrala för arbetet inom de strategiska områdena.

Följande myndigheter ska, utöver Jämställdhetsmyndigheten, delta och bidra i den nationella samverkansstrukturen: Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, länsstyrelserna, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk och Åklagarmyndigheten.

Myndigheterna ingår redan i dag i olika strukturer och nätverk inom ramen för arbetet med de jämställdhetspolitiska delmålen. Det finns ett brett stöd för urvalet av myndigheter. Bland dem finns strategiska och kunskapsstyrande myndigheter som kan ge stöd till andra aktörer inom strategins områden. I gruppen ingår även myndigheter som möter personer som utsätts eller riskerar att utsättas för våld, deras anhöriga samt personer som utövar våld. Det finns även andra myndigheter som är viktiga i arbetet men för att samordning ska bli effektiv bör antalet myndigheter i samverkansstrukturen inte bli alltför stort.

Socialstyrelsen är kunskapsmyndighet för vård och omsorg, med ansvar för att bland annat ta fram föreskrifter, kunskapsstöd och statistik samt göra uppföljningar och utvärderingar på området. Socialstyrelsen har även flera uppdrag som rör arbetet mot våld, förtryck och utnyttjande. Sedan 2017 har myndigheten haft i uppdrag att stödja genomförandet av den nationella strategin, 2017–2026. Det senaste uppdraget avser perioden 2022–2026 och omfattar bland annat att ge stöd till implementering, kartlägga behov av kunskapsstöd, genomföra uppföljning och utvärdering samt stärka samverkan kring enskilda personer som utövar våld. Socialstyrelsen har även fått kompletterande uppdrag i de årliga regleringsbrev. Vissa uppgifter för att förebygga och motverka våld i nära relationer är permanent reglerade och kopplade till socialtjänstlagens bestämmelser om att förebygga och motverka våld, ge stöd till våldsutsatta och våldsutövare samt genomföra skade- och dödsfallsutredningar. Regeringen bedömer att Socialstyrelsen behöver långsiktiga förutsättningar för det arbete som myndigheten har bedrivit under lång tid. Socialstyrelsen får även det övergripande ansvaret för den nationella samordningen av kunskapsutveckling och kunskapsstöd inom socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens område.

Länsstyrelsernas roll förtydligas

Länsstyrelserna har en central roll i att den nationella strategin och regeringens politik får genomslag på regional och lokal nivå. Länsstyrelsernas regionala arbete är också centralt för att säkerställa att rätt kunskap och stöd når yrkesverksamma i regioner, kommuner och civilsamhällesorganisationer i hela landet. Vid varje länsstyrelse finns en samordningsfunktion för frågor om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Länsstyrelsernas uppgifter framgår av förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor.

Ett viktigt syfte med den nationella samverkansstrukturen är att bidra till att stödja och utveckla arbetet i länen. För att fungera som en länk mellan nationell, regional och lokal nivå behöver länsstyrelserna därför ha en tydlig och central roll i den nationella samverkansstrukturen.

Regeringen avser att förtydliga länsstyrelsernas uppgifter för att stärka förutsättningarna för genomslag och effektivt arbete, bland annat genom ett ökat fokus på förebyggande insatser och att främja lokal och regional samverkan och att stödja implementeringen av nationella myndigheters kunskapsstöd, arbetssätt och metoder i regionala och lokala verksamheter. Regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck och det regionala arbetet mot prostitution och människohandel är exempel på samverkansformer som i dag stöttas av länsstyrelserna. Länsstyrelserna har goda förutsättningar att ytterligare stärka sådana samverkansstrukturer, både inom och mellan de våldsområden som omfattas av jämställdhetspolitiken.

Vid Uppsala universitet (NCK) finns forskning och kunskapsutveckling gällande mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck. Barnafriid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn vid Linköpings universitet, samlar och sprider kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Dessa centrum bör bidra med kunskap och erfarenheter till den nationella samverkansstrukturen så att hela kunskapskedjan stärks.

4.6 Förstärkt uppföljning

Regeringens bedömning

Brottsförebyggande rådet (Brå), Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Statistiska Centralbyrån (SCB) ska ta fram indikatorer för uppföljning av nollvisionen för det dödliga våldet mot kvinnor och de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande, med beaktande av den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck och dess strategiska områden och utgångspunkter.

Jämställdhetsmyndigheten ska med stöd av länsstyrelserna förbereda för att fortsätta den årliga uppföljningen, samt för att vart fjärde år genomföra en fördjupad uppföljning av utvecklingen i förhållande till delmålen, nollvisionen och arbetet i enlighet med den nationella strategin.

Under strategiperioden avser regeringen att, utifrån Jämställdhetsmyndighetens fördjupade uppföljningar, återkomma till riksdagen med information om arbetet i enlighet med de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande.

Utredningens förslag

Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen bedömer att majoriteten av de indikatorer som i dag används är ändamålsenliga och att 80 indikatorer ska användas för att följa upp delmål och den nationella strategin.

Remissinstanserna

Statskontoret, Statistiska Centralbyrån (SCB) och Jämställdhetsmyndigheten pekar i sina remissvar på ett behov av att utveckla statistiken och indikatorerna på området. Statskontoret m.fl. bedömer att antalet föreslagna indikatorer är alltför många för en effektiv uppföljning. Jämställdhetsmyndigheten pekar även på den ojämna fördelningen av indikatorer mellan de strategiska områdena.

Ett systematiskt och strukturerat uppföljningsarbete är avgörande för att bedöma utvecklingen inom området, både när det gäller måluppfyllelse och det arbete som bedrivs för att nå delmålen. En kontinuerlig uppföljning synliggör resultat eller avsaknad av resultat, identifierar utvecklingsbehov och skapar förutsättningar för ett långsiktigt och effektivt arbete för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande.

Det finns dock flera metodologiska utmaningar med att mäta våld. Det är exempelvis svårt att ta fram indikatorer som på ett tillförlitligt sätt kan mäta myndigheternas verksamhet i relation till övergripande politiska mål, särskilt eftersom utvecklingen på nationell nivå påverkas av flera faktorer. Även omfattningen av våldsutsattheten kan vara svår att mäta, eftersom stora mörkertal innebär att anmälda brott inte kan användas som en direkt indikator. Frågor om våld är dessutom känsliga, och det finns utmaningar kopplade till svarsfrekvens och till att nå grupper med högre risk att utsättas för våld, exempelvis personer med funktionsnedsättning och personer som lever med hedersrelaterat våld och förtryck. Alla grupper som ur ett rättighetsperspektiv bör omfattas är svåra att fånga in, och indikatorer måste dessutom vara möjliga att följa över tid.

Flera myndigheter betonar vikten av att antalet indikatorer inte blir för omfattande, eftersom ett alltför omfattande indikatorsystem riskerar att bli överskådligt och förlora sin relevans.

Utredningen föreslår omkring 80 indikatorer inom de strategiska områdena, men konstaterar samtidigt att ett fortsatt utvecklingsarbete krävs för att bättre fånga in samtliga våldsområden och våldsutsatta grupper. Regeringen bedömer att antalet indikatorer behöver minskas för att möjliggöra en långsiktig och jämförbar uppföljning på aggregerad nivå, bland annat genom att införa s.k. kärnindikatorer. Ett uppföljningssystem måste samtidigt omfatta alla våldsområden i delmålen, inklusive det nya delmålet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Återkommande uppföljningar

Jämställdhetsmyndigheten genomför årliga uppföljningar av arbetet med de jämställdhetspolitiska delmålen. Vartannat år genomför de även en fördjupad uppföljning. Jämställdhetsmyndigheten beaktar i arbetet med den fördjupade uppföljningen synpunkter och erfarenheter från relevanta aktörer. Utredningen föreslår att Jämställdhetsmyndigheten ska få i uppgift att lämna den fördjupade uppföljningen vart fjärde år i stället för vartannat år som i dag följer av myndighetens instruktion. Det är en avvägning hur ofta en fördjupad uppföljning bör ske, men i enlighet med utredningens förslag, bedömer regeringen att det är mer motiverat med vart fjärde år eftersom förändringar inom området ofta sker långsamt och det då finns en längre period att analysera. Regeringen har därför beslutat om ett uppdrag som bland annat innebär att Jämställdhetsmyndigheten med stöd av länsstyrelserna ska förbereda för att fortsätta den årliga uppföljningen, samt för att vart fjärde år genomföra en fördjupad uppföljning av utvecklingen i förhållande till delmålen, nollvisionen och arbetet i enlighet med den nationella strategin (A2026/00417).

Den fördjupade uppföljningen ska därmed även fortsättningsvis utgå från inriktningen i den nationella strategin. Den fördjupade uppföljningen ska utgå från de indikatorer och andra mått som har föreslagits för den årliga uppföljningen samt en eller flera tematiska fördjupningar inom områden som myndigheten bedömer som särskilt viktiga.

Jämställdhetsmyndighetens uppföljningar syftar till att möjliggöra en långsiktig och jämförbar analys av utvecklingen över tid. Utöver indikatorerna kan de årliga och fördjupade uppföljningarna kompletteras med annan relevant kunskap från regional, nationell och internationell nivå, med målsättningen att stärka analysen och bidra till en bredare förståelse av utvecklingen inom området.

Jämställdhetsmyndighetens uppföljningar bör även fortsättningsvis omfatta en analys av arbetet på regional nivå, utifrån de årliga redovisningar länsstyrelserna lämnar i enlighet med förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor. Regeringen har därför beslutat om ett uppdrag till Brottsförebyggande rådet (Brå), Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Statistiska Centralbyrån (SCB) om att ta fram indikatorer för uppföljning av nollvisionen för dödligt våld mot kvinnor och de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande, med beaktande av den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck och dess strategiska områden och utgångspunkter (A2026/00417). Jämställdhetsmyndigheten ska samordna myndigheternas arbete för stärkt uppföljning, vilket ska ske parallellt med den nya samverkansstrukturen för att stödja strategins genomförande. Arbetet ska bidra till en successivt förbättrad och mer träffsäker uppföljning av delmålen, den nationella strategin och nollvisionen.

Myndigheterna ska vid genomförandet av uppdraget beakta de punkter som rör uppföljning och datainsamling i rekommendationer till Sverige från Istanbulkonventionens partskommitté.

Länsstyrelserna följer upp utvecklingen på regional nivå

Länsstyrelsernas årliga redovisningar av resultat och effekter av arbetet, och lägesanalyser av utvecklingen i länet, är viktiga underlag för att följa utvecklingen och måluppfyllelsen av de två jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande. I dag redovisas de länsvisa lägesanalyserna årligen, men eftersom förändringar inom området ofta sker långsamt bedöms det mer ändamålsenligt att redovisa dem vart fjärde år. Regeringen har därför beslutat om ett uppdrag som bland annat innebär att Jämställdhetsmyndigheten med stöd av länsstyrelserna ska förbereda för att fortsätta den årliga uppföljningen, samt för att vart fjärde år genomföra en fördjupad uppföljning av utvecklingen i förhållande till delmålen, nollvisionen och arbetet i enlighet med den nationella strategin (A2026/00417).

Länsstyrelserna ska fortsatt årligen redovisa en bedömning av resultat och effekter av arbetet på regional och lokal nivå till Jämställdhetsmyndigheten. Dessa redovisningar utgör också ett viktigt underlag för Jämställdhetsmyndighetens fördjupade uppföljning.

Regeringen har hittills lämnat två skrivelser till riksdagen med fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, med utgångspunkt i Jämställdhetsmyndighetens redovisningar. Den första skrivelsen lämnades i juni 2022 (skr. 2021/22:267) och den andra i december 2024 (skr. 2024/25:69). Regeringen angav i budgetpropositionen för 2022 att avsikten är att återkomma till riksdagen med en uppföljning vartannat år. Med det nya intervallet där Jämställdhetsmyndigheten ska lämna fördjupade uppföljningar vart fjärde år kommer regeringens information till riksdagen att anpassas till det redovisningsintervallet. Regeringen avser även att låta genomföra en samlad analys och uppföljning av myndigheternas arbete med strategin, exempelvis likt den Statskontoret har gjort av arbetet med den nuvarande nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (skr. 2016/17:10) (Statskontoret 2021:3).

Sammanfattning av betänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28)

Vårt uppdrag

Den 3 augusti 2023 beslutade regeringen utredningens direktiv. Av direktiven framgår att utredningen ska:

- bedöma om det finns behov av att förtydliga styrningen av centrala myndigheters instruktionsenliga uppgifter i relation till det sjätte delmålet, bland annat för att undvika eventuell överlappning mellan olika myndigheters uppgifter på området samt vid behov föreslå förbättringsåtgärder, såsom ändringar i myndigheternas instruktioner.
- analysera hur samverkan kan utvecklas på nationell, regional och lokal nivå, exempelvis vad gäller våldsförebyggande insatser och skydd och stöd till våldsutsatta och lämna förslag på åtgärder som syftar till att kommuner och regioner i större utsträckning ska använda de kunskapsstöd som nationella myndigheter erbjuder inom det sjätte delmålet.
- analysera om målen för den nuvarande strategin är ändamålsenliga, bedöma om det är mer effektivt med en särskild strategi om hedersrelaterat våld och förtryck samt ta fram förslag till en eller två långsiktiga strategier.
- bedöma om de indikatorer som används för att följa upp det sjätte delmålet är tillräckliga och ändamålsenliga och föreslå vilka indikatorer som bör användas för att följa upp det sjätte delmålet och ett eventuellt nytt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck, liksom tillhörande strategi eller strategier.

I mars 2024 lämnade vi delbetänkandet Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld (SOU 2024:21).

Våra förslag

Våra förslag i detta slutbetänkande innebär en reform av det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld: från tidsbegränsade, tillfälliga uppdrag till ett hållbart, långsiktigt arbete genom stärkta grunduppdrag och ett tydligt utpekat ansvar för ett antal centrala myndigheter. Reformen innebär också en förstärkt och samlad samordning av arbetet genom att ett nationellt samordningscentrum mot våld inrättas vid Jämställdhetsmyndigheten. Sammantaget innebär våra förslag en förstärkt styrning av jämställdhetspolitiken, som förbättrar möjligheten att uppnå nollvisionen om att alla former av våld ska upphöra. Vi använder begreppet våldsform

för att beskriva olika former av våld och våldsområden: mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel.

Skr. 2025/26:245

Bilaga 1

Regeringen bör utveckla styrningen av centrala myndigheter

Att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra är en prioriterad fråga, och har varit så under lång tid. Det handlar om att bekämpa allvarlig kriminalitet. I budgetpropositionen pekar regeringen ut frågorna som de viktigaste för kriminalpolitikens inriktning, vid sidan av organiserad brottslighet och kriminella nätverk. Att öka tryggheten för enskilda och bekämpa den organiserade brottsligheten samt våld mot kvinnor och barn ses som en central uppgift för hela samhället. Arbetet är också högt prioriterat utifrån det jämställdhetspolitiska målet. Regeringen ser kopplingar mellan uppväxtvillkor och kriminalitet och är tydlig med att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med samma kraft som den organiserade brottsligheten. Det är vår bedömning att regeringen behöver samordna dessa kriminalpolitiska och jämställdhetspolitiska prioriteringar och tydligare omsätta dem i styrningen av myndigheterna. Styrningen har hittills framför allt skett genom tidsbegränsade uppdrag. Det ger inte den långsiktighet och stabilitet som arbetet kräver.

Vi har i vårt analysarbete identifierat flera faktorer som talar för att myndigheternas arbete och regeringens styrning kan och bör utvecklas. Våra förslag för en förstärkt styrning ska ses som en helhet.

Regeringen bör inrätta ett nationellt samordningscentrum mot våld vid Jämställdhetsmyndigheten

Det är en komplex uppgift att effektivt förebygga och motverka våld. Arbetet förutsätter nära samverkan och samarbete mellan flera olika berörda myndigheter som har ansvar för olika delar av arbetet. För att säkerställa att nödvändig samverkan kommer till stånd behöver regeringen stärka Jämställdhetsmyndighetens ansvar i arbetet mot våld genom att inrätta ett nationellt samordningscentrum som har fokus på samtliga våldsformer. Vi föreslår att Jämställdhetsmyndigheten får förtydligat och förstärkt ansvar för samordning av arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel. Centrala myndigheter får samtidigt instruktionsenliga uppgifter att ingå i ett myndighetsgemensamt arbete mot samtliga våldsformer som ska samordnas av samordningscentrumet.

Förslaget innebär att Jämställdhetsmyndighetens uppgifter rörande nationell samordning av arbetet mot prostitution och människohandel kvarstår i sin helhet för att utgöra en integrerad del av samordningscentrumet. Förslaget innebär också att de uppgifter som Jämställdhetsmyndigheten enligt regeringens beslut ska ta över från Länsstyrelsen Östergötland avseende hedersrelaterat våld och förtryck ska ingå i samordningscentrumets uppgifter.

Att öka graden av samordning av arbetet och att samla ansvaret hos en aktör, som har överblick över hela området, ger myndigheterna bättre förutsättningar att bidra till genomförandet av den nationella strategin och dess strategiska områden (se kapitel 11 och 12). En ökad samordning kan bidra till att myndigheterna samarbetar bättre och kan stärka insatserna på området, vilket möjliggör en bättre behovsanpassning i stödet till andra myndigheter, regioner, kommuner och civilsamhället. Samtidigt ska en nationell samordnande myndighet inte ta över ansvar som andra myndigheter redan har, utan bidra till ett mervärde i förhållande till vad som redan finns.

Regeringen bör ändra centrala myndigheters instruktioner

Vår bedömning är att flera myndigheter utifrån sina olika roller och uppgifter i olika grad är centrala för arbetet mot våld. För att arbetet med att genomföra regeringens strategi ska bli så långsiktigt, kontinuerligt, hållbart och effektivt som möjligt behöver de centrala myndigheternas instruktioner reglera uppgiften att delta i ett myndighetsgemensamt arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Vi föreslår därför att Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Kriminalvården, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Polismyndigheten, Statens skolverk, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten får instruktionsenliga uppgifter att delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel.

De utpekade centrala myndigheterna behöver intensifiera sitt respektive arbete med att förebygga, upptäcka, ge stöd och skydd, utreda och lagföra våld. Genom att ge centrala myndigheter instruktionsenliga uppgifter som knyter an till Jämställdhetsmyndighetens samordningsroll skapas en grundstruktur av myndigheter med kompletterande uppgifter som täcker in alla aspekter av det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld och höjer ambitionsnivån.

För lärosätena bör regeringen justera de särskilda uppdragen eller särskilt skriva in i regleringsbrev för Uppsala universitet, där Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) finns, respektive Linköpings universitet, där Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn finns, att de ska samverka med den nya myndighetsstrukturen. Även länsstyrelserna ska vara representerade i det myndighetsgemensamma arbetet. Detta framgår av den förordning som reglerar deras regionala arbete mot våld.

Den nuvarande ordningen för myndigheternas arbete, med många tillfälliga uppdrag med tillhörande medel från sakanslag, riskerar att göra arbetet fragmentiserat och försämra effektiviteten. Det försvårar en samlad överblick av helheten och det finns uppenbara risker att insatser som genomförs inte fullt ut motsvarar behoven. Vi gör bedömningen att instruktionsenliga uppgifter kommer att skapa bättre förutsättningar för långsiktighet. Det ökar myndigheternas möjlighet att mer effektivt utforma och prioritera arbetet mot våld och att höja ambitionen. Det kan bidra till

förbättrad implementering av utvecklade och nya arbetssätt, ett behov som många myndigheter lyft i våra samtal.

Skr. 2025/26:245

Bilaga 1

Vårt förslag syftar till att tydliggöra regeringens styrning och även att skapa bättre förutsättningar för den samverkan som krävs mellan myndigheter inom ramen för det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld. Förslaget innebär att den grupp myndigheter som i första hand behöver samverka formaliseras tydligt.

Vårt förslag ger regeringen utökade möjligheter att stärka sin uppföljning av centrala myndigheter. Instruktionsenliga uppgifter ska redovisas årligen i myndigheternas årsredovisningar. Vi föreslår därtill att Jämställdhetsmyndigheten vart fjärde år ska lämna en fördjupad uppföljning till regeringen, där statistikansvariga myndigheter behöver bistå i arbetet (se kapitel 14). Detta ger sammantaget regeringen möjlighet att nära följa upp myndigheternas arbete och säkerställa att arbetet prioriteras.

Ny uppgift för Socialstyrelsen

Socialstyrelsen får en ny instruktionsenlig uppgift att utveckla en nationell samordning av kunskapsutveckling av insatser, metoder och arbetsformer för att identifiera, bedöma och ge stöd och behandling till våldsutsatta inom socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvarsområde (se avsnitt 8.4). Syftet är att förstärka arbetet med att utveckla och utvärdera metoder för arbetet med att identifiera, bedöma (till exempel behov och risk), ge stöd och behandling till personer utsatta för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Innan instruktionsändringen bedömer vi att Socialstyrelsen bör få ett uppdrag från regeringen att utforma arbetet så att överlappningar med andra myndigheter kan undvikas.

Länsstyrelsernas roll bör förändras

För att nå den regionala och lokala nivån behöver samordningscentrumet vid Jämställdhetsmyndigheten samverka med länsstyrelserna. Vi föreslår därför ett förtydligande av länsstyrelsernas roll i det regionala och lokala arbetet, med ett förtydligt fokus på delarna i uppdraget som handlar om att främja samverkan i länet. Det finns en samstämmighet hos flera myndigheter och kommuner som vi har mött att det behövs ett ökat fokus på att implementera kunskap och arbetssätt i regionala och lokala verksamheter. Vi föreslår därför att stöd till implementering särskilt benämns i förordningen som styr länsstyrelsernas arbete (se avsnitt 8.5).

Våra förslag kan bidra till att kommuner och regioner i större utsträckning använder nationella kunskapsstöd

För att arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel ska vara effektivt krävs kunskap och kompetens om våld. Kunskapen är avgörande för att myndigheter, regioner, kommuner och andra aktörer ska kunna erbjuda ändamålsenliga insatser inom sina respektive verksamhetsområden. För att den senaste kunskapen och metoderna ska

komma till praktisk användning behöver det finnas en fungerande kunskapskedja, från forskning och nationella kunskapsproducerande myndigheter till regional och lokal nivå. En effektiv kunskapskedja behöver också omhändertata kunskaper och behov som finns och utvecklas på lokal nivå. För yrkesverksamma handlar det om att teoretiska kunskaper ska kunna omsättas i praktiken och att det ska finnas förutsättningar och verktyg i den egna verksamheten för att kunna agera utifrån sina kunskaper och kompetenser.

Det är svårt att prata om en kunskapskedja för hela det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld. Behoven och förutsättningarna ser olika ut inom olika sektorer och delar av arbetet mot våld, men det finns utvecklingsbehov i alla sektorer. Det handlar om behov av olika kunskap, metoder och arbetssätt beroende på sektor.

Vi lämnar flera förslag för att tydliggöra den nationella strukturen för kunskapsstöd. Många myndigheter har i dag i uppgift att sammanställa och sprida kunskap. Vårt förslag om ett samordningscentrum gör att denna uppgift kan ske på ett mer systematiskt sätt. Det kan också möjliggöra bättre metodutveckling, implementering och sammanhållen kompetensutveckling. Vi föreslår också att Socialstyrelsen får ansvar för att bland annat utveckla och utvärdera metoder för att upptäcka våldsutsatthet och ge rätt stöd till våldsutsatta inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården i likhet med deras ansvar som samordnare för arbete med våldsutövare. För att stärka andra perspektiv i arbetet föreslår vi att flera myndigheter som företräder ett särskilt perspektiv, till exempel Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för delaktighet och Barnafrid ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot våld. Vi lämnar också förslag om att renodla länsstyrelsernas roll och att fokus för länsstyrelserna bör ligga på att stödja och bidra till ett strategiskt och kunskapsbaserat arbete i länet, främja samverkan, bidra till utbildning och kompetensutveckling, inklusive stöd till implementering av nationella myndigheters kunskapsstöd.

Regeringen bör ta fram en samlad strategi

Regeringen bör ta fram en sammanhållen strategi som samlar arbetet för att att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Sverige har genom att underteckna flera internationella konventioner förbundit sig att skydda allas rätt till stöd och skydd vid våldsutsatthet, bland annat Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen).

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som behöver förebyggas och bekämpas för att uppnå jämställdhet. Det är tydligt att det arbetet behöver prioriteras och stärkas. Vi bedömer dock att en särskild strategi om hedersrelaterat våld och förtryck kan försvåra en samordnad politik och leda till en ofördelaktig uppdelning av myndigheters och andra aktörers arbete för att nå nollvisionen om att våldet ska upphöra. En särskild strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck riskerar att skapa stuprör i arbetet och försvaga kopplingen till de övriga våldsformerna och till den övriga jämställdhetspolitiken. Vi bedömer att det skulle göra att

arbetet sidoordnas på ett sätt som inte skulle gynna de utsattas tillgång till stöd och skydd. Vi föreslår att regeringen i stället kan göra relevanta prioriteringar av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck genom särskilda inriktningar kopplat till samtliga strategiska områden i strategin samt genom att ta fram en särskild handlingsplan. En handlingsplan kan vara ett mer verksamhetsnära styrningsverktyg än en övergripande nationell strategi, genom att den kan innehålla tidsatta och finansierade uppgifter och uppdrag som styr utpekade myndigheters arbete. Vi lämnar inspel till några sådana insatser i kapitel 12.

Två olika strategier inom det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld kan göra regeringens styrning spretig och otydlig för de myndigheter som ska omsätta strategierna i sina verksamheter. Två strategier inom jämställdhetspolitiken skulle innebära att regeringen ger överlappande strategiska prioriteringar inom samma politikområde. Myndigheter och övriga aktörer som ska ta avstamp i strategierna skulle då behöva förhålla sig till två styrsignaler med dubbla uppsättningar politiska prioriteringar inom samma politik- och verksamhetsområde. Det finns en stor risk att två strategier skulle leda till svårigheter för myndigheterna att avgöra vad som ska prioriteras och leda till att arbetet blir mindre effektivt. Regeringen har också i och med överflytten av verksamheten vid Nationellt Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland (NCH) till Jämställdhetsmyndigheten valt att samordna arbetet mot alla våldsformer hos en och samma aktör. Det försvårar för Jämställdhetsmyndigheten att ha två strategier att förhålla sig till i sin nya roll. Två strategier skulle också riskera att försvåra uppföljningen av arbetet.

Hedersrelaterat våld och förtryck har tydliga särdrag som kräver särskilda åtgärder. En central aspekt är kontrollen av flickor och kvinnors sexualitet. Ett annat exempel är att förtrycket och våldet utförs eller sanktioneras av en vidare krets, i många fall av ett kollektiv som inte sällan utgörs av den egna familjen eller släkten. Det innebär att den som är utsatt för hedersrelaterat våld och annat sådant förtryck är särskilt utsatt, exempelvis eftersom personen oftast helt saknar stöd från sina anhöriga. Dessa särdrag framgår av regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck och behöver alltid vara utgångspunkten för arbetet. Alla insatser ska vara anpassade utifrån de specifika behov som finns kopplat till respektive våldsform.

Det faktum att en våldsform har tydliga särdrag är enligt vår bedömning inte ett tillräckligt skäl för att särkoppla arbetet från andra våldsformer i det nationella arbetet. Yrkesverksamma inom relevanta verksamheter, såsom socialtjänst och rättsväsende, behöver ha den kunskap som krävs för att anpassa insatserna efter hur våldsutsattheten ser ut.

Kunskapen om våld i stort behöver öka inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården, rättsväsendet, skolan och hos andra aktörer som i sin olika roller kan möta utsatta. Vid avsaknad av erforderlig grundkunskap om våld riskerar en ordning där hedersrelaterat våld och förtryck lyfts ut som en helt särkopplad problematik att medföra att myndigheter och andra relevanta aktörer inte upptäcker våldsutsatthet, oavsett våldsform. Det skulle också medföra en risk att aktörerna, till nackdel för de utsatta, inte skulle kunna dra nytta av de kunskaper, verktyg och åtgärder som finns i arbetet mot våldet i stort för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Alla aktörer som arbetar med åtgärder mot våldet behöver uppmärksamma de beröringspunkter, överlappningar och skillnader som finns mellan de olika våldsformerna. Det är också viktigt att alla aktörer som arbetar med genomförandet av strategin uppmärksammar den särskilda utsatthet eller sårbarhet som kan påverka att människor utsätts för våld, till exempel funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller missbruk och beroende och som också påverkar individens möjlighet till stöd och skydd.

Nationella strategier kan bidra till att samordna och stärka regeringens politik inom ett tvärsektoriellt område. En nationell strategi beskriver problembilder, lösningar och prioriteringar på en övergripande nivå och behöver vara relevant och giltig för flera olika aktörer. Mot bakgrund av detta är det mer ändamålsenligt med en övergripande och samlad strategi, som sedan omsätts i praktiken genom särskilda aktiviteter, uppgifter eller uppdrag till olika offentliga aktörer. Detta gör styrningen mer effektiv. Strategin samlar de tvärsektoriella frågorna och pekar ut riktningen medan den formella styrningen ger myndigheterna praktiska och mer detaljerade uppgifter.

Förslag till nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande

Det övergripande riksdagsbundna jämställdhetspolitiska målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel för sexuella ändamål har sin grund i ojämställdhet och föreställningar om kvinnors underordning och mäns överordning samt stereotypa föreställningar om kön, könsuttryck och könsnormer såsom femininitet och maskulinitet. Det har också kopplingar till homo- och transfobi, heteronormativitet samt andra destruktiva föreställningar om sexualitet. Ett liv fritt från våld är en förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå det övergripande jämställdhetspolitiska målet.

Vi föreslår en nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande, med målet att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till kroppslig och psykisk integritet.

Regeringen aviserade den 21 januari 2025 sin avsikt att införa ett sjunde delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. Den närmare utformningen av delmålet kommer i ett senare skede. Vi har således fått kännedom om det aviserade sjunde delmålet i slutskedet av arbetet med slutbetänkandet. Vårt förslag till nationell strategi omfattar även hedersrelaterat våld och förtryck. Vi bedömer därför att regeringen kan använda sig av en samlad nationell strategi, även om det kommer att finnas ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck.

Strategins syfte och tillämpningsområde

Skr. 2025/26:245

Bilaga 1

Jämställdhetspolitiken, inklusive det nuvarande sjätte delmålet, är tvärsektoriellt och involverar stora delar av förvaltningen på nationell, regional och lokal nivå. Strategin syftar till att skapa ett helhetsperspektiv och tydlighet kring regeringens politik och prioriteringar på området. Den syftar också till att peka ut vilka utvecklingsbehov som finns. Strategin ska bidra till att hålla ihop arbetet som myndigheter och andra aktörer ansvarar för. Den möjliggör för myndigheter och andra aktörer att arbeta i samma riktning och bidrar till ökad samverkan mellan såväl statliga myndigheter, regionala och kommunala verksamheter som med civilsamhället och näringslivet.

Strategin omfattar:

- mäns våld mot kvinnor, som inbegriper våld som flickor och kvinnor utsätts för av närstående, bekanta eller obekanta män och pojkar i det privata och offentliga
- våld i nära relationer, som omfattar allas utsatthet och utövande av våld mot närstående oavsett kön och ålder
- hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive bland annat barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor
- utnyttjande i prostitution och människohandel, med fokus på människohandel för sexuella ändamål, samt utnyttjande av barn
- genom sexuell exploatering.

Delmålet andra led fokuserar på rätten till integritet utifrån ett livscykelperspektiv och avser

- allas lika rätt och möjlighet till kroppslig integritet som handlar om att alla, oavsett kön, ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion, inklusive frihet från sexuellt våld och sexuella övergrepp av närstående, bekanta eller obekanta i det privata och offentliga
- allas lika rätt och möjlighet till psykisk integritet som handlar om frihet från psykiskt våld, såsom kontrollerande och nedbrytande beteenden.

Vi föreslår att strategin ska gälla under en tioårsperiod. Vi föreslår också att strategin ska ha tre utgångspunkter som ska genomsyra myndigheters och aktörers arbete inom ramen för strategin:

- Rättighetsbaserade insatser och ett stärkt brottsofferperspektiv.
- En ändamålsenlig samverkan för att motverka samtliga våldsformer.
- Ett kunskapsbaserat arbete.

Strategins tre utgångspunkter syftar till att ge myndigheter och andra relevanta aktörer ett gemensamt ramverk att arbeta utifrån.

Strategin pekar ut fem strategiska områden där det finns behov av insatser. Dessa är: våldsförebyggande arbete, upptäckt av våld, stöd och skydd till våldsutsatta, brottsbekämpning samt återfallsförebyggande arbete.

Våldsförebyggande arbete – stärkta insatser med särskilt fokus på barn och unga

Det våldsförebyggande arbetet inom ramen för strategin behöver ske brett och genomföras av flera aktörer. Barn och unga bör vara i särskilt fokus, vilket gör förskolor och skolor till centrala aktörer i arbetet.

Det våldsförebyggande arbetet behöver bedrivas kontinuerligt och syfta till att utmana och förändra stereotypa normer och värderingar kopplat till kön och sexualitet som upprätthåller och rättfärdigar olika typer av våld. Det handlar bland annat om att synliggöra frågor om våld, makt och destruktiva maskulinitetsnormer samt att motverka fördomar, stereotypa normer, hedersnormer och misogyna attityder. I ett sådant arbete är det viktigt att beakta andra diskrimineringsgrunder, till exempel ålder och funktionsförmåga, liksom maktordningar kopplade till bland annat heteronormativitet.

Vi föreslår att inriktningen för arbetet inom detta strategiska område bör vara:

- Motverka begränsande normer kring kön och sexualitet.
- Stärkt arbete för en samtyckeskultur.
- Jämställt föräldraskap för att förebygga våld.
- Tidigt förebyggande arbete mot efterfrågan och insatser för att förhindra utnyttjande i prostitution och sexuell exploatering.
- Tidigt förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive könsstämpning.

Upptäckt av våld – mer aktivt arbete för att upptäcka och agera vid våld

Att upptäcka våldsutsatta och våldsutövare, oavsett kön och ålder, är en förutsättning för att samhället ska kunna sätta in rätt insatser och motverka att våldet fortsätter och eskalerar. Att vara våldsutsatt påverkar hälsan negativt och minskar makten över det egna livet. Samhällets förmåga att upptäcka och agera vid våld behöver utvecklas, både våld som pågår och våld som skett tidigare i livet. Det gäller samtliga våldsformer, det vill säga mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel.

Upptäckt av våld är ett eget strategiskt område i strategin och syftar till att synliggöra vikten av att våldet upptäcks i högre utsträckning och att tydliggöra centrala aktörers ansvar att agera vid våld. Yrkesverksamma agerar inte alltid eller erbjuder inte alltid rätt stöd när de upptäcker våld.

Vi bedömer att inriktningen för arbetet inom detta strategiska område bör vara:

- Stärkt kunskap och kapacitet för att upptäcka och att agera vid våld inom hälso- och sjukvården.
- Särskild uppmärksamhet för våld i ungas relationer och ungas våldsutsatthet.
- Ökad kapacitet att upptäcka och agera vid våldsutsatthet i sårbara grupper.
- Verka för att fler arbetsgivare arbetar med upptäckt av våld.

- Tidig upptäckt av hedersrelaterat våld och förtryck.

Skr. 2025/26:245

Bilaga 1

Stöd och skydd till våldsutsatta – förbättrad tillgång och ökad jämlikhet över hela landet

Samhället har ett ansvar och en skyldighet att tillhandahålla stöd och skydd till våldsutsatta. Gällande lagstiftning på brottsofferområdet ställer stora krav på samhällets aktörer att tillgodose brottsoffers behov. Socialnämnderna ska verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. I arbetet ska socialnämnderna särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden har också ett långtgående ansvar att erbjuda barn skydd och stöd. Regeringen har lämnat en proposition om en ny socialtjänstlag. Där framgår att den nuvarande bestämmelsen om stöd till den som har utsatts för brott och till dennes närstående ska föras över till den nya socialtjänstlagen. I bestämmelsen framgår att socialnämnden ska vara uppmärksam på att personer kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation, såsom kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående man, andra personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av någon närstående samt personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck med hedersmotiv.

Trots samhällets långtgående ansvar finns stora brister i arbetet. Granskningar av kommuner och regioners arbete utifrån nuvarande lagstiftning visar att det finns brister i regelefterlevnaden, bland annat bristfälliga utredningar, åtgärder och uppföljningar hos socialnämnder.

Stöd och skydd till våldsutsatta barn och vuxna behöver utvecklas och bli jämlikt över hela landet. Samhällets insatser behöver göras tillgängliga för fler.

Det är angeläget att samhället har låga trösklar för våldsutsatta att söka stöd och hjälp. Det innebär bland annat att det behöver vara enkelt för utsatta att hitta information om stöd och att komma i kontakt med myndigheter.

Vi bedömer att inriktningen för arbetet inom detta strategiska område bör vara:

- Låga trösklar till stöd- och skyddsinsatser.
- Stärkta möjligheter för utsatta att lämna relationer och sammanhang där våld och hot förekommer.
- Stärkt myndighetssamverkan kring utsatta individer.
- Jämlik tillgång till insatser.
- Stärkta insatser mot psykiskt våld.
- Ett långsiktigt och sammanhållet stöd för personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Brottsbekämpning – ökad operativ förmåga att förebygga, utreda och lagföra brott

Detta strategiska område handlar om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, med fokus på att motverka

brottslighet och att stärka rättstillämpningen. Våldet utgör allvarliga brott och samhällsproblem som drabbar kvinnor, män och icke-binära i alla åldersgrupper. I synnerhet unga kvinnor är särskilt utsatta för flera av de våldsformer som delmålet omfattar. Det handlar om att bekämpa brott, men också om att främja trygghet, frihet och jämställdhet.

Att förebygga och bekämpa dessa våldsformer har under lång tid varit en kriminalpolitisk och jämställdhetspolitisk prioritering. Regeringen har också varit tydlig med att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med samma kraft som den organiserade brottsligheten. De kriminalpolitiska och jämställdhetspolitiska prioriteringarna på området gör att myndigheterna behöver säkerställa att det finns en hög ambition, både resurs- och kunskapsmässigt. Det är även centralt att synliggöra kopplingar mellan mäns våld mot kvinnor och organiserad brottslighet, eftersom våld mot kvinnor och flickor, sexualbrott samt prostitution och människohandel förekommer i dessa miljöer. Samhällets signaler om att dessa våldsformer ska uppmärksammas och att alla har rätt att leva sina liv fria från våld, behöver synas i rättsväsendets prioriteringar.

Rättsväsendets myndigheter har tillsammans en avgörande roll för att förebygga, utreda och lagföra de brott som faller inom ramen för strategin. Till uppgifterna hör också att verkställa straff, vilket Kriminalvården ansvarar för. Det är vidare viktigt med stöd till brottsoffer under rättsprocessen, där Polismyndigheten, målsägarbiträden och civilsamhällesorganisationer spelar en viktig roll.

Vi bedömer att inriktningen för arbetet inom detta strategiska område bör vara:

- Befintlig kunskap ska vara vägledande i arbetet för att beivra fler brott och öka personuppleringen.
- En ändamålsenlig organisering och tillräckliga resurser för att prioritera det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld.
- Myndighetssamverkan kring den enskilde.
- Det brottsförebyggande arbetet behöver ske brett.
- Tillämpning och implementering av lagstiftningen som rör hedersrelaterat våld och förtryck.

Återfallsförebyggande arbete – ett utvecklingsarbete som når fler

Personer som använder våld ska upphöra med det. Framför allt handlar det om män och pojkar som utövar hot, våld och förtryck och som behöver sluta med det. Enligt Istanbulkonventionen ska parterna vidta åtgärder som syftar till att personer som utövat våld ska förändra våldsamma beteendemönster och förebygga att dessa begår nya brott. Stöd till brottsoffer samt deras säkerhet och mänskliga rättigheter ska komma i första hand när sådana åtgärder genomförs.

Att samhället riktar insatser till personer som har utövat våld är en central del i det våldsförebyggande arbetet. Att sätta fokus på den som utövar våldet kan bidra till att personen slutar att använda våld. Exempel på insatser är påverkans- och behandlingsarbete, stödjande samtal, information om våld och motiverande samtal. Det är av yttersta vikt att sådana insatser sker med säkerheten för närstående barn och vuxna i

centrum. Det kan till exempel handla om partnerkontakt eller information till utsatta när tidigare förövare släpps från häkte eller anstalt. Det är vidare viktigt med kontinuerliga bedömningar av vilka risker som finns för fortsatt våld och övergrepp. Det återfallsförebyggande arbetet har utvecklats de senaste åren, särskilt avseende personer som utövar eller har utövat våld mot närstående. Det finns dock fortsatt stora utvecklingsbehov. Tillgången till insatser är inte jämlik över landet och gruppen som utsätter närstående för våld är dessutom heterogen. Därför behöver utbudet av insatser vara brett och ta hänsyn till individens behov och mottaglighet.

Vi bedömer att inriktningen för arbetet inom detta strategiska område bör vara:

- Fortsätta påbörjat utvecklingsarbete.
- Våldsutövare bör få jämlik tillgång till insatser.
- Stärkt fokus på personer som köper sexuella tjänster.
- Återfallsförebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Förslag om förstärkt uppföljning

Vi lämnar förslag på 80 indikatorer som ska användas för att följa upp det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld utifrån vårt förslag till delmål och tillhörande strategi där samtliga våldsformer ingår. Indikatorerna delas in utifrån att följa samhällsutvecklingen samt utvecklingen inom den nationella strategins fem strategiska områden.

I enlighet med våra direktiv har vi utgått från de indikatorer som redan används inom nuvarande strategi. Vi har inte haft möjlighet att inom vår utredningstid starta ett helt nytt utvecklingsarbete för att lämna förslag på nya indikatorer för att följa upp delmålet och tillhörande strategi. Vi bedömer att merparten av de indikatorer som nu används är ändamålsenliga. Vi har bedömt att ett par indikatorer inte längre ska ingå. Vi föreslår samtidigt att fler indikatorer från kriminalstatistiken ska ingå. Samtliga individbaserade indikatorer ska redovisas uppdelat på kön.

Det finns fortsatta utvecklingsbehov kopplat till de indikatorer som används. Givet att det pågår utvecklingsarbete för att förbättra statistiken på området bör Jämställdhetsmyndigheten ansvara för att kontinuerligt stämma av att indikatorerna som används är relevanta och ändamålsenliga. Det kräver en nära samverkan med de myndigheter vars statistik används för uppföljningen, och då särskilt Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och Statistiska centralbyrån. Att utvärdera luckor i statistiken liksom behov av nya och kompletterade källor är en del i det långsiktiga arbetet med framställning av jämställdhetsstatistik. Det innebär att valet av indikatorer kan komma att justeras och kompletteras utifrån föränderliga statistikbehov och datatillgång.

Vi föreslår vidare att Jämställdhetsmyndigheten bör utgå från fastslagna indikatorer i uppföljningen. Denna uppgift bör regleras i Jämställdhetsmyndighetens instruktion. Jämställdhetsmyndigheten behöver genomföra uppgiften, i nära samråd med Brottsförebyggande rådet, Statistiska centralbyrån och Socialstyrelsen samt andra relevanta statistikansvariga myndigheter. Berörda myndigheter behöver bistå Jämställdhetsmyndigheten i uppföljningen till regeringen, förslagsvis i

form av underlag. Den fördjupade uppföljningen bör lämnas vart fjärde år, i stället för vartannat som i dag.

Slutligen föreslår vi att Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet ska få i uppdrag att genomföra en uppföljande befolkningsundersökning om omfattningen av utsatthet för våld och dess påverkan på hälsan. En särskild befolkningsundersökning om våldsutsatthet kan ge en fördjupad bild av våldsutsattheten och dess konsekvenser, även över tid.

Konsekvenser av våra förslag

Den totala kostnaden för våra förslag är 146,5 miljoner kronor. Vi föreslår att de förslag som har ekonomiska konsekvenser för staten ska finansieras från utgiftsområde 13, anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* som i sin tur kan behöva stärkas. Anslaget får användas för utgifter för särskilda jämställdhetsåtgärder och för utgifter för statsbidrag för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män.

Vi bedömer att våra förslag inte har några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. Våra förslag innebär inte några nya uppgifter för kommuner och är inte kostnadsdrivande för dem. Förslaget om en ny nationell strategi innebär dock en ambitionshöjning i arbetet för att uppnå det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet. Eftersom kommunerna har ett stort ansvar för bland annat stöd till och skydd för våldsutsatta innebär det att deras arbete också behöver utvecklas, även om inga nya uppgifter tillförs.

För att stötta utvecklingsarbetet på lokal nivå finns ett antal riktade statsbidrag. Även länsstyrelserna ger stöd till utvecklingsarbete och samarbete, vilket är ett ytterligare ett sätt för regeringen att bidra med finansiering för utvecklingsarbetet på denna nivå. Dessa statsbidrag ger kommunerna en möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd för sitt utvecklingsarbete.

Vi lämnar flera förslag som kan förväntas bidra till en minskad brottslighet och stärka det brottsförebyggande arbetet. Vi lämnar förslag om att elva centrala myndigheter får instruktionsenliga uppgifter att ingå i det myndighetsgemensamma arbetet mot våld. Utpekad myndighetsansvar kommer att innebära stärkt långsiktighet i arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel. Genom att myndigheterna får permanenta uppgifter som omfattar samtliga våldsformer förbättras förutsättningarna för arbetet, vilket kommer att få positiva konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet. På sikt bör det också leda till att brottsligheten minskar.

Vi bedömer att våra förslag kommer att vara positiva för måluppfyllelsen av samtliga delmål inom jämställdhetspolitiken. Våra förslag om förstärkt styrning och uppföljning kommer att förbättra förutsättningarna för det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande (SOU 2025:28).

1,6 Miljoner Klubben, 1000 möjligheter, Advokatsamfundet, Akillesjouren, Alltid sedd, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Barnombudsmannen, Boverket, Brottsförebyggande rådet, Brottsofferjouren, Brottsoffermyndigheten, ChildX, Dals-Eds kommun, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, ECPAT Sverige, Falu kommun, Federationen WIZO, Folkhälsomyndigheten, Forte, FQ - Forum - Kvinnor och funktionshinder, Freezonen, Fredrika Bremer förbundet, Friends, Funktionsrätt Sverige, Frälsningsarmén, Försäkringskassan, Glöm aldrig Pela och Fadime GAPF, Gällivare kommun, Gömda kvinnor, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet (Nationella sekretariatet för genusforskning), Hofors kommun, Hörselskadades Riksförbund, Inspektionen för vård och omsorg, Institutet för Juridik och Internet, Institutet för mänskliga rättigheter, Internationella Kvinnoförbundet, Internetstiftelsen, Inte Din Hora, Judiska Centralrådet, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Karlskrona kommun, Karlstads kommun, Kils kommun, Kriminalvården, Kvinnor kan, Kvinnor i Svenska Kyrkan, Kvinnors nätverk, Kvinnors rätt, Kumla kommun, Kurdistsans kvinnoförbund i Sverige, Kävlinge kommun, Landsorganisationen i Sverige LO, Linköpings kommun, Linköpings universitet (Barnafriid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), Luleå kommun, Lunds kommun, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län (Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck), Malmö kommun, Manscentrum, Mansjouren, Me Too Sweden, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk NKJT, Nacka kommun, Niejda, Norrtälje kommun, Nätverket mot hedersrelaterat våld och förtryck, Origo, Oskarshamns kommun, Oxelösunds kommun, Plattformen Civila Sverige mot människohandel, Polismyndigheten, Region Gotland, Region Skåne, Region Stockholm, Region Västerbotten, Region Örebro, RFSL, RFSL Ungdom, RFSU, Riksdagens ombudsmän, Riksförbundet för internationella föreningar för invandrarkvinnor RIFFI, Riksförbundet Attention, Riksförbundet Män för jämställdhet MÄN, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige Roks, Riksföreningen mot incest och andra sexuella övergrepp i barndomen Rise, Romsk kvinnojour, Rädda Barnen, Rättsmedicinalverket, Sandvikens kommun, Sametinget, Samordningen Metoo-uppropen, Shanazi hjältar, Skatteverket, Skellefteå kommun, Socialstyrelsen, Somaya stödjou, Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPF Seniorerna, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statistiska Centralbyrå, Statskontoret, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Stockholms

kommun, Stockholms universitet, Storasyster, Strömsunds kommun, Svenska kvinnors Europa Nätverk, Svenska Tornedalingarnas Riksförbund, Svenskt Näringsliv, Sverigefinländarnas delegation, Sveriges akademikers centralorganisation SACO, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Kvinnoorganisationer, Sveriges stadsmissioner, Sverigeunionen av Soroptimistklubbar, Synskadades Riksförbund, Säkerhetspolisen, Talita, Terrafem, Tjejers rätt i samhället Tris, Tjänstemännens centralorganisation TCO, Trajosko Drom, Transammans, Tranås kommun, Trollhättans kommun, Umeå kommun, Unizon, UN Women Sverige, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid), Utan Skyddsnät, Vaggeryds kommun, Varken hora eller kuvad VHEK, Vårgårda kommun, Vänersborgs kommun, Västerås kommun, Västra Götalandsregionen, Winnet Sverige, World Childhood Foundation, Wonsa, Ystads kommun, Zonta Sverige, Åklagarmyndigheten, Östra Göinge kommun.

Arbetsmarknadsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 april 2026

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Svantesson, Edholm, Strömmer, Forssmed, Slottnér, Wykman, Liljestränd, Bohlin, Rosencrantz, Dousa, Larsson, Britz, Mohamsson, Lann.

Föredragande: statsrådet Larsson

Regeringen beslutar skrivelse Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck